

Caissa

News

Schaak Groot-Amsterdam

Gespeeld op *Caissa*

Wedstrijd

Wit: *J. Van Hulst*

Zwart: *M. Roeneveld*

Stand van de klok: *1:00:14 P*

Wit	Zwart	Wit	Zwart
<i>Q4</i>	<i>1 Pf6</i>	<i>DP4</i>	<i>21 L e8</i>
<i>Q5</i>	<i>2 Pd5</i>	<i>Q6</i>	<i>22 x e6</i>
<i>d4</i>	<i>3 d6</i>	<i>Lg4</i>	<i>23 Q5</i>
<i>c4</i>	<i>4 Ph6</i>	<i>L e6+</i>	<i>24 K h8</i>
<i>x e6</i>	<i>5 g6</i>	<i>L d7</i>	<i>25 L d7</i>
<i>Pf5</i>	<i>6 Lg7</i>	<i>L x d7</i>	<i>26 T x d7</i>
<i>f23</i>	<i>7 Q O</i>	<i>D x b6</i>	<i>27 D e7</i>
<i>L e3</i>	<i>8 P e6</i>	<i>D x d7 1/2?</i>	<i>28 T d x e7</i>
<i>T c1</i>		<i>P e3</i>	<i>T d8</i>

Schaaktaal

■ Een brief uit 1944

■ Hersenen zijn niet enkel gemaakt om te schaken, ook om te lezen

■ Caissanen zien het nut van social networkfuncties

■ Matgeven met paard en loper in de praktijk

■ Oude schaakpartijen activeren het geheugen

■ Het collectief onbewuste stuurt onze schaakfantasieën

Welkom bij deze lente-editie van uw clubmagazine, beste lezer. We gaan uitgebreid praten over de etymologie en uitspraak van schaaktermen. En wij verklappen u nu alvast: er valt hier het één en ander te leren. Daarnaast laten wij u kennismaken met de plannen voor een facelift van de Caissawebsite en we ontmoeten één van de leden van het Caissa-bestuur. We bespreken ook de lopende interne competitie en doen kond van een wereldrecord dat daar onlangs werd gevestigd. We zijn voor u aanwezig geweest bij de première van een film over de wankel eerste schreden op het gebied van het computerschaak en – u had het nog te goed – we doen verslag in woord en beeld van Tata 2014.

U bent van ons gewend dat veel stukken in dit blad psychologisch getint zijn als het gaat over

Deze keer gaat het vooral over het reilen en zeilen van de kadercommissie. Tijdens de ALV hebben we deze commissie ingesteld. Ze heeft als taak:

- het werven van nieuwe vrijwilligers voor alle taken binnen de club;
- het verwelkomen van nieuwe leden, hen wegwijs maken binnen de club en koppelen aan een vrijwillige activiteit;
- het verder ontwikkelen van het vrijwilligersbeleid. Veel sportclubs hebben een soortgelijk beleid. Wij kunnen hun 'best practices' afkijken.

De kadercommissie bestaat uit Angelo Spiler (vz), Peter van der Werf, Roel Polak en Abe Willemsma en is inmiddels al een aantal keren bij elkaar gekomen. We zijn begonnen met een inventarisatie van de verschillende functies binnen Caissa. Daarna zijn verschillende vertegenwoordigers van deze functies geïnterviewd over wat hun functie in de praktijk nu precies behelst. Dat is in kaart gebracht, zowel voor de senioren als voor de jeugdafdeling.

Het vervolg zal zijn dat we de leden gaan vragen welke taken men op zich wil nemen.

De functies die dringend moeten worden ingevuld, zijn die van:

- een bestuurslid;
- zaalopzetters en -opruimers, klokinstellers;
- contribuanten voor CN en de website;
- helpende handen bij speciale dagen als SGA rapidcompetitie en jeugdtoernooidagen.

des schakers denkpatronen. Ik kan me echter niet herinneren dat we het eerder met elkaar hebben gehad over de chemische processen die zich afspelen in de hersenen van de schaker. In dit nummer valt te lezen hoe ons streven naar schaaksucces op die manier kan worden uitgelegd. We kunnen u vanzelfsprekend ook weer een paar mooie schaakfiguren laten zien. Iets onsterfelijks van Fischer bijvoorbeeld, een prachtige combinatie in de partij van het kwartaal en de inmiddels meer dan een halve eeuw oude curiositeit die het Van Duijngambiet heet. Maar we beginnen met het verslag van een onder druk van tijd technisch perfect gespeeld eindspel uit de KNSB-competitie, dat de uitvoerend clubgenoot in het Ignatiusgymnasium (onze nieuwe thuislocatie) een spontaan applaus van de omstanders opleverde. ■

Het totaaloverzicht van de functies en de bijbehorende taken wordt binnenkort elders gepubliceerd.

Een aantal Caissanen is druk bezig met het ontwerpen en ontwikkelen van een nieuwe website, waarover u elders in dit blad kunt lezen. Ik hoop dat we de nieuwe site snel in gebruik kunnen gaan nemen.

Voor de jeugdafdeling willen we voor het zomerreces een aparte vergadering organiseren, waarin we samen met de ouders gaan kijken hoe we invulling kunnen geven aan de vele vrijwilligers-taken.

Heeft u vragen of opmerkingen, neem dan gerust contact op met Angelo, Peter, Roel of mij. ■

Met hartelijke groeten, Abe

Van de voorzitter

Abe Willemsma

Het Loperpaard

Aldo van de Woestijne

Schaken heb ik geleerd op school. Niet met schaakles, maar door in de pauzes eindeloos potjes te spelen op een oud houten bord dat door waterschade een opmerkelijk golfpatroon had gekregen. Een klok was er niet en de pauzes duurden niet lang, dus we ramden de zetten a tempo op het bord. We speelden ontelbaar veel potjes, pauze na pauze, maand na maand, jaar na jaar.

De helft van de lol zat in het dollen tijdens de partij. We hadden een uitgebreid repertoire aan opmerkingen om de partij van live-commentaar te voorzien. Een koningsaanval zetten we in met de strijdkreet *Effe durch!* En regelmatig vroegen wij ons af *Wat doet die knol daar?* Ook wezen we elkaar graag op een *Geinig zetje!* En bij het uitvoeren van de winnende zet: *Ze kunnen weer in het doosje.*

Ook een hele mooie was *Maar ik heb het loperpaard!* Ooit opgetekend uit de mond van een beginner, die goede raad over het *loperpaar* verkeerd verstaan had en dacht dat loper en paard een ideaal duo vormden. Verloren stelling, maar wel in het bezit van een machteloze loper en paard? Met de kreet *Maar ik heb het loperpaard!* blijft de stemming erin.

Het lijkt eindeloos lang

geleden. Nu schaak ik alleen nog maar serieuze partijen, dus grappen maken tijdens de partij is er niet meer bij. En zeker in externe partijen overheerst de plicht om te winnen - of in ieder geval niet te verliezen.

Op 8 februari jl. draafde ik weer op als invaller van Caissa 4, dat aantrad tegen naamgenoot Caissa-Eenhoorn. Ik wist dat ik niet in vorm was. Tot mijn verdriet was mijn rating weer onder de 2000 gedoken. 's Ochtends nam ik me voor om agressief te spelen. Alles beter dan in een passieve stelling te worden weggedrukt, zoals de laatste tijd te vaak gebeurd was. Ik had wit, en offerde op de zevende zet een pion voor een sterk centrum en een langdurig initiatief. Jammer genoeg had mijn tegenstander Arjon Buikstra andere plannen, en twintig minuten later waren het centrum, het initiatief én mijn geofferde pion stevig in

handen van zwart. Maar ik zette mijn tanden op elkaar, en na allerlei tactische complicaties belandde ik in een eindspel met een stuk en een pion meer.

Aldo van de Woestijne – Arjon Buikstra

Caissa 4 – Caissa-Eenhoorn 2 (KNSB 3D), 8 februari 2014

We komen in de partij op de 100ste (!) zet:

Het draait in dit eindspel om de vraag hoe ik mijn koning dichtbij veld g7 kan manoeuvreren, zodat zwart zijn loper moet opgeven na g6-g7. Het lastige is dat mijn eigen stukken de witte velden blokkeren, terwijl de zwarte loper met schaakjes mijn koning kan verdrijven van de zwarte velden h6, f6 en f8.

In het vervolg probeer ik meerdere opstellingen zonder een geforceerde winst te vinden.

100.Kg5 Lf6+ 101.Kf5 Lb2
102.Pf4 Kg7 103.Ph5+
Kh6?

Dit is niet goed.

104.Le8 Lc3

105.Pf4?

Nu zwart 'er niet intrapt' (104...Kxh5? 105.g7+) speel ik mijn paard weer weg en laat de zwarte koning terugkeren naar g7. Dit was het moment om met mijn koning naar voren te gaan: 105.Ke6 Lb2 106.Ke7 (Het blijft oppassen: 106.Kf7? Kxh5 is remise.) 106...Lc3 107.Kf8 En g7 volgt.

105...Kg7 106.Lc6 Lb2
107.Pe6+ Kh8 108.Ld5 Lc3
109.Ke4 Lb2 110.Kd3 Lf6
111.Kc4 Lb2 112.Kb5 Lc3
113.Kc6 Lb2 114.Kd7 Lc3
115.Ke8 Lb2?

Ik had 115...Kg8! verwacht, en zag niet hoe ik daarna zou kunnen winnen.

116.Kf7 Lg7!

Dat zag ik niet aankomen. Pxd7 is pat. Aangeslagen en moe – we hadden bijna zes uur gespeeld – deed ik een

paar planloze zetten, totdat het kwartje plotseling viel.

117.Le4? Lf8 118.Pd4 Lg7
119.Pf5 La1 120.Ld5 Lg7

121.Lc4

Een wachtzet is de oplossing.

121...Lc3 122.g7+ Lxg7
123.Pxd7 Kh7

De laatste fase is aangebroken... mat zetten met looper en paard! Inmiddels had zich een flink publiek verzameld rond ons bord want de andere partijen waren natuurlijk allang afgelopen. Ik kan me voorstellen dat mijn teamgenoten hun hart vasthielden want we stonden met 3-4 achter. Maar dankzij Euwes *Praktische Schaaklessen*, dat ik heb stukgelezen toen ik 15

jaar oud was, kon ik de partij vlot uitspelen.

124.Kf6 Kh8 125.Ld3 Kg8
126.Pe6 Kh8 127.Pg5 Kg8
128.Pf7

Het is belangrijk om te weten dat je de koning alleen kan mat zetten in de hoek met de kleur van je looper, dus a8 of h1.

128...Kf8 129.Lh7 Ke8
130.Pe5 Kf8

Je moet ook weten hoe je de vlucht naar de andere kant verhindert: 130...Kd8 131.Ke6 Kc7 zo lijkt de zwarte koning te ontsnappen maar nu komt 132.Pd7! Kc6 133.Ld3! Kc7 134.Le4 Kc8 135.Kd6 etc.

131.Pd7+ Ke8 132.Ke6 Kd8
133.Kd6 Kc8 134.Pc5 Kb8
135.Kc6 Kc8 136.Pb7

Het paard heeft een mooie route afgelegd: g5-f7-e5-d7-c5-b7.

136...Kb8 137.Kb6 Kc8
138.Lf5+ Kb8 139.Pc5 Ka8

Zie diagram op de volgende bladzijde.

Arjon is zo sportief om de

Stelling na 139...Ka8

laatste zetten uit te spelen.

**140.Lh3 Kb8 141.Pa6+ Ka8
142.Lg2 mat.**

Inderdaad niet gek, dat loperpaard.

De nacht na de partij bleef de vraag me bezig houden of de stelling met de pion op g6 nou te winnen was of niet. Na wat puzzelen (en enig digitaal advies) denk ik dat ik weet hoe het zit. Het paard staat heel mooi op h5! De volgende stelling, die wit altijd kan bereiken, illustreert de weg naar winst. *Zie diagram analysestellingboven.*

De zwarte koning staat schaak

Analysstelling.

en moet uitwijken: Kh8, Kh6 of Kf8.

Variant 1.

1...Kh8 Dit is het eenvoudigste variant, de witte koning loopt simpel naar f7. 2.Ke6 Kg8 3.Ke7+ Kh8 4.Kf7 Lg7 5.Lc4 Lc3 6.g7+ Lxg7 7.Pxg7. +-

Variant 2.

1...Kh6 2.Lf7! Ook nu kan zwart de opmars van de witte koning niet tegenhouden. 2...Lc3 (2...Kxh5? 3.g7+) 3.Ke6 Lb2 4.Ke7 La3+ 5.Ke8 Lb2 6.Kf8 La3+ 7.Kg8 Lb2 8.g7 La3 9.Le8 Lb2 10.Kf7. +-

Variant 3.

1...Kf8 Dit is de beste verde-

diging. De zwarte koning probeert zijn collega weg te houden van veld f7. 2.Lf7 Lc3 (2...Ke7 3.Pf4 en 4. Pe6(+)) leidt tot variant A hieronder.) 3.Pf4. Nu zijn er twee mogelijkheden:

A) 3...Ke7 (3...Lb2 4.Pe6+ Ke7 is zetverwisseling) 4.Pe6 Lb2. De witte koning kan er niet door, maar zwart heeft de controle over g7 verloren: 5.Lg8 Lc3 6.Lh7 Lb2 7.g7. +-
B) 3...Kg7 4.Ke6! Beter dan 4.Pe6+ Kh8 De witte koning kan er niet door. 4...Kf8 5.Kd7! Dreigt Pe6 mat. 5...Kg7 6.Ke8 Le5 7.Ph5+ Kh8 (7...Kh6 is variant 2.)

Esthetische symmetrie! 8.Lc4 Lc3 9.Kf7 Lg7 10.Ld5 Lc3 11.g7+ +- ■

*"Hoe lang
al mevr. v.d.
Looren ziet
u mensen
als schaak-
stukken...?!"*

Italiaans voor schakers

Debby Nieberg

Fianchetto, een woord dat de meeste schakers wel kennen. Het is een uit het Italiaans overgenomen term die bij het schaken staat voor de ontwikkeling van de loper op de lange diagonaal. Wit speelt de loper daarbij naar veld b2 of g2 en zwart naar veld b7 of g7.

Een schaaktechnische verhandeling over de voor- en nadelen van deze specifieke loperzet laat ik hier verder graag aan ter zake deskundigen over. Mijn expertise ligt op een ander vlak: de Italiaanse taal.

Sluit je ogen en tovers eens het volgende beeld op je netvlies: het is een zwoele zomeravond en je zit ergens in Italië op het terras van een plaatselijke *trattoria* waar je je overgeeft aan *la dolce vita* en het *dolce far niente*. Na je te goed te hebben gedaan aan een heerlijke *bruschetta*, geniet je nu samen met je disgenoot van *maccheroni al forno* en *gnocchi alla sorrentina* zoals alleen *la*

mamma die kan maken. Het geheel wordt gecombineerd met een fles goede Chianti. Uit luidsprekers ergens op de achtergrond klinken zacht de tonen van 'Il volo' van Zucchero. Het leven is mooi. Aan een tafel verderop zitten Nederlanders. Je hoort ze hun bestelling plaatsen. Ook zij willen graag 'brusjetta', 'gnotsji', 'masjeroni' en een fles 'Sjianti'. Intussen merkt een van hen op dat hij die cd van

'Zutsjero' thuis ook heeft. Je ogen schieten van schrik open. Lieve help! Een stelletje barbaren die de Italiaanse taal om zeep helpen? Ach, niet noodzakelijkerwijs. De kans is groot dat het medeschakers zijn. Die hebben het immers ook massaal, zonder verblikken of verblozen, over 'fjansjetto'. Foei! Hoog tijd voor een spoedcursusje Italiaans.

Heel simpel

Het Italiaanse alfabet kent van oorsprong de letter 'k' niet. Die is er pas ingeslopen toen de Italianen leenwoorden gingen gebruiken, bijvoorbeeld 'karate' en 'kiwi'. Om een indruk te geven: het Italiaanse woordenboek *Zingarelli* (min of meer het Italiaanse equivalent van onze Van Dale) telt zo'n 2200 bladzijden waarvan er met moeite slechts vier zijn gewijd aan woorden die beginnen met een 'k'.

Als Italianen een 'k'-klank in een woord gebruiken, wordt die doorgaans geschreven met de letter 'c'. Denk maar aan woorden zoals *rucola*, *scala* en *prosecco*. Bij deze regel zit er echter een kleine *vipera* onder het gras, want als de geschreven 'c' direct wordt gevolgd door een 'i' of een 'e', wordt hij altijd uitgesproken als een 'tsj' (bijvoorbeeld *ciao*). Deze twee uitspraakregels met betrekking tot de 'c' worden mooi gecombineerd in een Italiaans woord dat iedereen wel kent: *cappuccino*.

Maar wat nou als je een 'k'-klank hebt die direct wordt gevolgd door een 'i' of 'e'? Het Italiaans lost dat op door in dat geval een 'h' direct achter de 'c' te schrijven.

Voorbeelden hiervan zijn de genoemde *gnocchi* en *bruschetta*, of namen zoals Machiavelli of Chianti. Kortom, zodra er in het Italiaans een 'ch' geschreven staat, wordt die altijd uitgesproken als een 'k'. Heel simpel. (Een kleine uitzondering op deze regel zijn, wederom, leenwoorden, zoals het Franse *brioche* of *chef*. Ook Italianen spreken dat uit als 'briosj' en 'sjef'.)

Een fraai voorbeeld van hoe het mis kan gaan als niet-Italianen zonder enige kennis van taalzaken aan de haal gaan met de Italiaanse spelling is een pizzeria die jaren geleden aan het Rembrandtplein zat. Het was in één oogopslag duidelijk dat die door van alles behalve door Italianen werd gerund, want op de gevel stond in enorm grote neon-koeienletters de naam van het etablissement: Pinoccio. Kijk nu nog eens

naar de bovengenoemde uitspraakregels en jawel, je begrijpt het al... Italianen liepen er steevast giechelend en gniffelend aan voorbij en Carlo Collodi wentelde zich in die tijd permanent rond in zijn graf. Hij rust intussen weer in vrede, want de bewuste pizzeria is niet meer.

■ Makke schaakschappen

Nu even terug naar onze schaakterm, fianchetto. Dat is een van oorsprong Italiaans woord en is het verkleinwoord van *fianco* ('flank'). Fianchetto betekent letterlijk dus niets anders dan 'flankje'. Als we voor de uitspraak ook hier de regels van het Italiaans op los laten, moge het duidelijk zijn dat er maar één de juiste is: 'fjanketto'. Met een 'k'-klank dus. Wie het woord graag eens in zijn volle Italiaanse glorie wil horen, kan terecht op de webpagina nl.forvo.com/word/fianchetto/, waar Italiaanse moedertaalsprekers je voorbeelden bij uitstek laten horen.

Waarom de meeste schakers fianchetto toch zo hardnekkig uitspreken als 'fjansjetto' is mij eerlijk gezegd altijd een groot raadsel geweest. Het enige wat ik kan bedenken, is dat er wellicht ooit één of andere Cruijffaanse schaakcoryfee is geweest die het woord in het openbaar zo heeft uitgesproken waarna vele makke schaakschappen dit voorbeeld kritiekloos hebben gevolgd. Een andere reden kan ik niet verzinnen. Om het maar eens in het Italiaans te zeggen: *brancolo nel buio* (ik tast in het duister), ik heb de oor-

zaak niet kunnen achterhalen. Een eenvoudig, zij het ietwat krom ezelsbruggetje voor de juiste uitspraak van fianchetto is snel gevonden: ook in het Nederlands spreken we van 'flank(je)' met een 'k'-klank.

Stel je daarbij dan ook nog eens voor dat een commentator tijdens een wedstrijd van Oranje bij het komende WK in extase zou uitroepen: 'Wát een diepgang op de rechterflansj!'

Stel je daarbij dan ook nog eens voor dat een commentator tijdens een wedstrijd van Oranje bij het komende WK in extase zou uitroepen: 'Wát een diepgang op de rechterflansj!' Algemene hilariteit zou zijn deel worden en de diverse voor-, tussen- en nabeschouwingsprogramma's zouden in hun afwijzing over elkaar heen buitelen. De enige die misschien nog met goed fatsoen weg zou kunnen komen met een dergelijke uitspraak is Hollands eigen taalvirtuoos, Johan Crujff, maar voor zover ik weet, is hij geen schaker. ■

Het vuile voetvolk maakt de heerser radeloos

Angelo Spiler

Een schaker kan in de titel van dit stuk op zijn minst een vaag verband zien met ons geliefde spel, zeker als je een schaakblad aan het lezen bent. En met een beetje fantasie zie je de pionnen al oprukken richting de vijandelijke koning. Deze fantasie is niet willekeurig en individueel, want er zit een collectief onderbewustzijn achter.

Het was Carl Gustav Jung die over de hypothese van het collectief onbewuste als eerste schreef. Het is een soort opslagplaats van latente beelden die de mens als soort heeft geërfd uit het verleden. Jung verklaart bijvoorbeeld de angst voor duisternis of slangen uit het feit dat onze voorouders generaties lang deze angsten hebben gekend (en dus niet door persoonlijke ervaringen).

■ De oorsprong

Maar eerst deze zin: 'De zwarte pion geeft schaakmat'. Of naast elkaar: 'De zwarte pion geeft schaakmat en het vuile voetvolk maakt de heerser radeloos'. Twee zinnen die meer met elkaar te maken hebben dan op het eerste gezicht lijkt.

De etymologie (d.w.z. het onderzoek naar de oorsprong van onze woorden) is een wetenschap waar het collectief

onbewuste op bijzondere wijze wordt blootgelegd. Alle woorden, dus ook onze schaaktermen, komen 'ergens' vandaan. Laten we de zin 'De zwarte pion geeft schaakmat' als voorbeeld nemen en etymologisch verklaren. Een pion is een pion, maar heeft het dit altijd betekend? Waar komt het woord vandaan?

Een 12de eeuwse vermelding van het woord pion – 'peon' – brengt ons naar Spanje, en dat is geen toeval want het schaakspel bereikte ons via de in Spanje binnengevallen Moren. De Spaanse taal stamt uit het Latijn, waar het woord 'pedo' stond voor infanterist met als kern 'pes', dat 'voet' betekent. Zie ook het woord 'pedicure'. Onze dappere frontsoldaat kan daarom in het Nederlands worden aangeduid met het woord 'voetvolk'.

Onze pion is echter niet alleen dapper, hij is ook 'zwart'.

Over de herkomst van dit woord zijn de meningen weliswaar verdeeld, maar veel geleerden houden het op 'sordes' dat in het Latijn staat voor 'vies' of 'vuil'. Ook vandaag de dag nog wordt tegen kinderen die buiten hebben geravot, gezegd 'Wat zie je zwart'. De boodschap is eigenlijk: 'Wat ben je vuil'. Maar hoe maakt onze dappere zwarte pion de heerser dan radeloos? Allereerst door terug in de tijd te gaan naar Perzië en de Sjah in het bijzonder. Zoals bekend stamt 'schaakmat' af van de woorden 'šah māt'. Het eerste woord šah (Sjah) staat voor de koning of heerser en 'māt' betekent in het Arabisch 'dood'. Maar dit laatste woord gaat verder terug naar het oude Perzië met als betekenis 'zonder uitweg' of 'radeloos'. Zo maakt het vuile voetvolk de heerser dus radeloos.

❑ **Andere schaaktermen**

Ook andere schaaktermen hebben een interessante oorsprong. De stam van ons woord 'rokade' is via het oud franse 'roc' afkomstig van het wederom Arabische 'rukh(kh)' en zo heet daar de toren van het schaakspel. Ook werd met 'rukh' een legendarisch grote, mythische vogel aangeduid, die werd verondersteld zelfs olifanten vanuit de lucht te kunnen oppikken. Olifanten... Die doen weer denken aan de hoekstukken van het aloude Chaturanga! Overigens gebruiken de Engelstalige schakers nog steeds het woord 'rook'. Gek genoeg spreken zij dan weer van 'castling' als zij het over rokeren hebben. Het woord 'pat' wordt pas in de Franse schaakliteratuur van 1689 vermeld, maar is afkomstig van het Italiaanse '(essere) Patta' ofwel 'quite staan'. 'Het Latijnse 'Pactum' ligt daaraan ten grondslag en betekent 'pact', 'overeenkomst' of 'verdrag'. Dus mocht je ooit pat staan, declameer dan

gerust uit volle borst de volgende woorden: 'Ik heb een verdrag met jou'.

...mocht je ooit pat staan, declameer dan gerust uit volle borst: 'Ik heb een verdrag met jou'.

Komen alle schaaktermen uit het Latijn of het Perzisch? Zo is het nu ook weer niet. Ons woord voor 'loper' is Germaans en dus typisch Noord-Europees. Veel scheelt het niet, want landen als Frankrijk en Italië noemen dit stuk 'fou' c.q. 'alfiere' en met een beetje fantasie begrijp je dat ook hier het Perzische woord voor olifant (al-fil) staat.

Voor wie liever schaakt dan etymologie studeert, volgt hier een oude opgave:

Hoe maken de olifant en het vuile voetvolk in twee zetten de (witte) heerser radeloos?

❑ **Interessant voorbeeld**

Olifanten worden vaker in verband gebracht met schaken, ook op onbewust niveau. Een bijzonder interessant voorbeeld is te zien in de aloude Rolo-reclame op Youtube: <http://www.youtube.com/watch?v=50z25um6b5A>. Het narcistische jongetje groeit op tot nerd, maar hij draagt altijd dezelfde trui met een bijzonder motief, dat aan schaken doet denken. Het collectief onbewuste zit diep, zeg ik u! ■

In den vreemde

Wim Suyderhoud

De redactie stuurt de wereldreizigers onder de Caissaleden graag om een boodschap. Zo wisten we dat Tjerk Hoek in India zou verkeren ten tijde van de match om het wereldkampioenschap tussen Anand en Carlsen. Van die schaakgekte daar wilden wij in CN op de één of andere, liefst originele manier kond doen. Eén of twee foto's waren al genoeg geweest, maar Tjerk stuurde ... niets! Hij schijnt daar zo ver van de

bewoonde wereld te zijn geweest dat hij van de commotie rond het WK helemaal niets heeft meegereggen. Gelukkig was daar Bart de Wilde, onze man in Oslo, die CN actuele beelden en begeleidende tekst leverde van (het gebrek aan) de Noorse schaakkoorts. U heeft er in het januarinumnummer kennis van kunnen nemen.

Maar er is meer, veel meer schaaks onder de zon, natuurlijk. 'Chess is [immers]

life', volgens Robert James Fischer en hij had gelijk. Dat overal ter wereld, in ontelbare hoekjes en gaatjes de bewijzen voor het oprapen liggen, bewijzen deze snapshots van Jos van Ommeren uit Vietnam en Japan. Zij smaken naar meer. Wees dus alert in den vreemde, beste lezer, want er bloeien bloemen op vuilnisbelten en er ligt verborgen schoonheid op elk schijnbaar onbeduidend pad dat u betreedt. ■

Een vreemde gast

Tony Lith

Eigenlijk had ik u op deze plaats willen uitleggen hoe u, ook in opperste tijdnood, dient te handelen als u de lange mars van een pion door de vijandelijke linies wilt bekronen met een promotie. Dat moet dan maar op een andere keer want er was iets urgenter: de scheids had een protest aan de broek. Hé, scheids!

Wat was het geval? Voordat de wedstrijd Caissa 5 – Heerenveen was begonnen, had Kees Sterrenburg de wedstrijd-leider toestemming gevraagd om zijn mobiel-tje éénmaal te gebruiken. Sterrenburg jr. had namelijk kort daarvoor ondanks de rubberen tegels in de speeltuin bij een ongelukje zijn polsje gebroken. Dat mocht, maar (zo bedacht ik later) dat had ik beter ook bij tegenstander A. kunnen melden. Nu kwam deze schaker na ongeveer een uur bij me en liet me met een stralende glimlach weten dat hij had gezien dat Kees stond te telefoneren. Daar kreeg hij hartkloppingen van en daarom claimde hij de partij. Hij had de klok

stilgezet om mij een en ander duidelijk te maken. Omdat artikel 12.3b van het FIDE-reglement stelt dat alleen het geluid van een elektronisch communicatiemiddel de reden kan zijn om de partij van de eigenaar daarvan als verloren te verklaren, liet ik A. weten dat hij geen grond had om het punt te claimen. Ik zei hem dat ik de klok weer aan zou zetten en dat hij aan zet was.

■ U bent aan zet

Maar A. ging helemaal niet schaken – hij had iets beters te doen: de bestudering van het reglement. Na enige studietijd kwam hij weer naar mij toe en zei met diezelfde glimlach op zijn

gezicht dat de wedstrijdleader weliswaar gelijk had, maar dat hij dat had moeten baseren op een ander artikel, artikel 13.7b. Daarom vroeg hij om een tijdsstraf wegens het indienen van een onjuiste claim. Dit gepalaver had inmiddels zo'n half uur geduurd, alleen maar omdat A. mij niet wilde geloven. Wie was hier nou de wedstrijdleader? Daarom zei ik hem dat ik niet op zijn verzoek wilde ingaan en dat hij nog steeds aan zet was.

A. ging toen voor korte tijd weer achter het bord zitten, stond toen toch weer op en verliet de speelzaal met de klok in zijn handen. Een vreemde gewaarwording. Toen hij even later weer terug was gekomen, zag ik dat de klok uit was gezet en daarna weer aan en dat ermee was gemanipuleerd. Ik kon daarom niet meer vaststellen hoeveel tijd van de partij was verstreken. Daarom maakte ik een schatting van de verstreken tijd aan de hand van de tijd die op de andere klokken was verstreken. Ik meende dat hij nog 42 minuten de tijd had om de partij alsnog voort te zetten. A. ging hiermee niet akkoord. Zijn glimlach leek nu van staal en hij verklaarde niet meer te zullen schaken. Daarop werd de partij voor hem

verloren verklaard. Dat mag een wedstrijdleader nu eenmaal doen. Staat in het reglement. A. bleek echter niet voor één gat gevangen, want tegen dit besluit tekende hij protest aan.

■ Artikel 13.4d

En zo kwam dit zaakje op het bondsbureau terecht. Daar zitten mensen met nog meer verstand van reglementen en die mogen bij onenigheid hun oordeel vellen. Na kennisneming van alle relevante feiten werd daar geconcludeerd dat inderdaad artikel 12.3b niet van toepassing is. Artikel 13.7b daarentegen wel, maar daarvoor hoeft de speler geen straf te krijgen. Iets voor de fijnproever, maar artikel 13.4d is duidelijk: de arbiter mag een partij verloren verklaren.

Ja, dat mobieltje weet wat. Niet iedereen is zo verstandig als Cees Visser. Om alle risico's uit te sluiten, overhandigt hij zijn mobieltje met grote voorzichtigheid aan de wedstrijdleader – alsof het explosief materiaal bevat. En in zeker opzicht is dat ook zo.

NB. In het laatste *Schaakmagazine* staat een stuk over de nieuwe FIDE-regels en het mobieltje. ■

SCHAAKPROBLEMEN

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 40

1. Wit geeft mat in twee

2. Wit geeft mat in drie

3. Wit geeft mat in vier

4. Wit geeft mat in vier

5. Wit geeft mat in vier

6. Wit geeft mat in zeven

Hoofd- & bijzaken

ntiem • jeugd • eindspelstudies • ex-
en vreemde • toernooien • cartoon-
n • interne competitie • een foto van
ontime • hoofd- & bijzaken •
toernooien • het te
elstudies • externe competi-
oie • competitie • hoofd- &
titie • een foto van een mooi
jeugd • eindspelstudies • exte-
eemde • toernooien • cartoon-
oofd- & bijzaken • in den vre-

Testosteron en dopamine

Paul van der Sterren

Het is een onderwerp waarover ik, sinds ik weer mijn rondjes meedraai in de KNSB-competitie, maar niet raak uitgepraat: mijn eigen functioneren als schaker. Vroeger hield ik dat natuurlijk ook wel in de gaten (of dacht in ieder geval dat ik dat deed), maar dat ging toch heel anders en was volledig georiënteerd op het resultaat. Kort gezegd kwam het er op neer dat ik vroeger vond dat ik goed gespeeld had als ik goed gespeeld had en dat ik slecht had gespeeld als ik slecht gespeeld had. Geen speld tussen te krijgen natuurlijk. Maar niet erg verhelderend.

Met het schrijven van mijn autobiografie *Zwart op wit, verslag van een schakersleven* kwam daar al flink verandering in, want wie terugblijkt, gaat vanzelf wat meer naar zichzelf kijken als een soort cliënt, een ‘geval’ dat onderzocht en geanalyseerd moet worden. Het heeft ook wel iets van een post mortem. Je hoeft de patiënt niet opnieuw tot leven te wekken, je wil alleen weten waaraan hij gestorven is. En misschien zelfs dat niet eens. Je bekijkt het dode lichaam vanuit een puur wetenschappelijke interesse: wat is er

met dit organisme gebeurd? Maar nu ik dan toch weer een beetje aan het schaken ben geslagen, levert iedere nieuwe partij boeiend nieuw onderzoeksmateriaal op en val ik van de ene observatie in de andere. Zonder dat ik er speciaal moeite voor doe – en zeker zonder dat ik het leuk vind, want dat is het lang niet altijd – start er in mijn hoofd iedere keer weer, enkele uren nadat de partij is afgelopen, meestal als ik in bed lig en ontspan, een nabeschouwing over hoe het is gegaan, hoe ik als schaker heb gefunctioneerd of gedysfunctioneerd.

Wat ging er mis en waarom?
Wat ging er goed en waarom?

■ Een feest

Soms, heel soms, gaat het alleen over het laatste. Zoals die keer dat ik met zwart in een Spaanse Ruilvariant besloot om kalmpjes de klassieke variant 5...f6 af te draaien, die ik ‘vroeger’ zo vaak gespeeld had. Het zat mee die dag. Het weer was goed, de speelzaal niet ver van huis en in zijn ijver (of was het angst?) het initiatief niet uit handen te geven struikelde mijn tegenstander al gauw over zijn eigen benen. Of die *tweede* keer dat ik met mijn club Caissa tegen Wageningen en dus tegen Jan Timman speelde en in vijftientig zetten won. Dat was natuurlijk een feest, al was het maar omdat het zo geheel in lijn was met een indringende en blijkbaar voorspellende uitspraak die ik diezelfde ochtend in de krant gelezen had: ‘Stoppen is eenzaam, maar daarna wordt het gezellig (en steeds drukker) in het bejaardenhuis.’ Maar meestal is er meer aan

doet om te overleven – eten, drinken, seks – zodat je niet vergeet om jezelf (en je soort) in leven te houden. Maar ergens in de loop van de evolutie is dit beloningsnetwerk ook gaan functioneren voor in eerste instantie iets minder essentiële, maar gaandeweg steeds belangrijker wordende dingen zoals geprezen worden, het gevoel waardering en bewondering te oogsten, kortom: voor het goed functioneren als individu binnen een groep.

Goed functioneren binnen een groep betekent voor veel mensen (misschien beter: voor veel hersenen) stijgen op de maatschappelijke ladder, zodat ze steeds meer macht naar zich toe kunnen trekken en sterker dan voorheen het gevoel krijgen dat ze ‘de touwtjes in handen hebben’. Dit gevoel van macht en controle komt overeen met een hoge score op weer een andere chemische meetlat in ons lichaam, namelijk de testosteronspiegel. Testosteron is een hormoon dat het libido verhoogt, zowel bij mannen als vrouwen, maar dat mensen (en andere dieren) door beïnvloeding van chemische processen in de hersenen ook agressiever maakt, gemeener, harder, maar ook avontuurlijker en bereid om meer risico te nemen. Het maakt je ook succesvoller. Maar het belangrijkste is: *na* succes maakt het je *nog* succesvoller, want door het succes stijgt je testosteronspiegel (terwijl die na een nederlaag juist daalt) en vergroot daarmee je opnamemcapaciteit voor nóg meer testosteron. Een overwinning

(of anderszins een goede prestatie) prepareert je hersenen in feite voor weer een volgende overwinning.

Succes is wat je zoekt, maar is wat je zoekt eigenlijk wel wat je wil?

■ Neurologische schaduwkanten

Dit is wat de Ierse hoogleraar Ian Robertson het ‘winnaars-effect’ noemt. Anderen spreken van het Matteüseffect, naar aanleiding van de bijbeltekst ‘Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen’ (Matteüs 25-29). Robertson legt in zijn boek over dit onderwerp, *The Winner Effect*, overigens zorgvuldig uit dat dit effect niet enkel het gedroomde geheime wapen is van succesvolle sporters, managers, politici of wie dan ook, maar dat er ook ernstige neurologische schaduwkanten aan zitten, want testosteron- en dopaminepieken zijn zeer verslavend en hebben een sterk vervormend effect op andere eigenschappen die over het algemeen óók hoog gewaardeerd worden, zoals empathie, objectiviteit en altruïsme. Hij doet dit zelfs

zo griezelig duidelijk dat je na lezing van zijn boek succes bijna als een gevaarlijke hersenziekte gaat zien. En dat is interessant, want deze ‘diagnose’ is niet zo heel erg verschillend van hoe ik er zelf tegenaan ben gaan kijken in de loop der jaren. Succes is wat je zoekt, maar is wat je zoekt eigenlijk wel wat je wil?

■ Fysieke grenzen

Ik herinner me een gesprek met een van mijn beste vrienden toen ik achttien was. Hij kende me al jaren en had goed kunnen observeren hoe de successen me steeds sterker in hun verslavende greep kregen. Hij vond dat ik te fanatiek werd. Dat was ik niet met hem eens en ik vertelde hem hoe Hans Bouwmeester, mijn trainer indertijd en vooral ook mijn verbindende schakel met de ‘grote schaakwereld’, juist vond dat ik te *weinig* ambitieus was en veel feller moest worden.

Nu eens te fel, dan weer te slap en slechts af en toe even mooi in balans.

Het is een weegschaal waarop ik me mijn hele schakersleven lang van links naar rechts en weer terug heb voelen glijden.

'Bobby Fischer against the World'

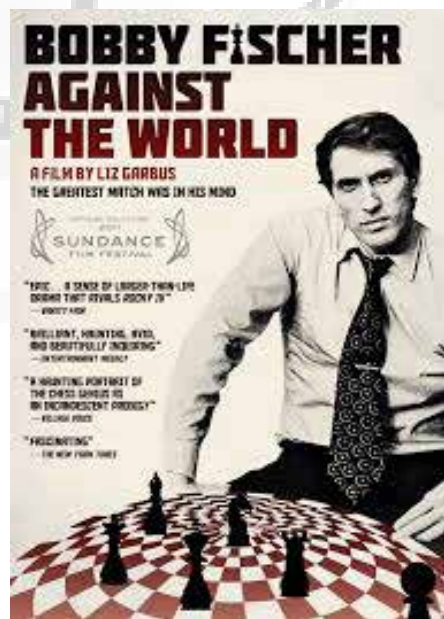
een film over genialiteit en waanzin

Ed Leuw

Aan het Hoogovens-/Corus-/Tatatoernooi in Wijk aan Zee doe ik al heel wat jaren mee. Zo lang al, dat ik niet meer precies weet wanneer het voor het eerst was. Waarschijnlijk ergens rond het jaar 1980. In de tijd dat ik een mens met een vijfdaagse werkweek was, speelde ik in de weekend-vierkampen. Na mijn pensionering kon ik mij de luxe permitteren van meedoen aan de tienkampen. Dat je als bescheiden clubspeler dan ergens achterin de grote zaal van de Moriaan speelt doet er niet toe. Je bent erbij, samen met zo'n 300 schakers, die een dwarsdoorsnede van de gehele schaakpopulatie vormen. Op het podium te beginnen met de topgrootmeesters van de A-groep, gemiddelde Elo rond 2700+, en eindigend op het balkon achterin de zaal, met een gemiddelde Elo van rond de 1600.

In het jaar 2008 was ik nog niet zoals dit jaar – het schaakleven is hard maar rechtvaardig – verbannen naar de achterzaal van het

belendende café voor de nog lagere elo's. Voor het begin van de vijfde ronde van het grootmeestertoernooi werd de zaal toegesproken over het

overlijden, de dag daarvoor, van Bobby Fischer, de verloren zoon, de schaaklegende en gevallen engel van het internationale topschaak. De minuut stilte leek plechtig en oprecht. Van de grootmeesters op het podium zal alleen Judith Polgar herinneringen aan potjes schaak met Fischer hebben gehad. Maar helaas, niemand van de gerijpte grootmeestergeneratie op dat podium had zijn krachten kunnen meten met het boegbeeld van de vorige generatie. Nu was het definitief te laat en dat was voor de internationale schaakgemeenschap misschien wel het ergste van alles.

Ed Leuw bij het Tatatoernooi van 2014

Opkomst en ondergang

Deze beelden van de herdenking van Fischer kwamen terug bij het zien van de recent door de VPRO uitgezonden, fascinerende documentaire 'Bobby Fischer against the world'.

We zien het jongetje van elf dat als zesjarige van zijn zusje Joan heeft leren schaken.

Bobby woont met haar en moeder Regina, dochter van Oost-Europese joodse ouders, een gedreven communiste. Later werd zij doctor in de medische wetenschap. In Bobby's kinderjaren was het echter sappelen om het bestaan in een arbeidersbuurt in Brooklyn, New York. Regina's echtgenoot is dan allang uit zicht geraakt. Bobby komt voort uit een kortstondige affaire met een andere Oost-Europese emigrant van joodse afkomst. Deze wiskundige, Paul Nemenyi, treedt een aantal jaren op als huisvriend van de familie en later betaalt hij mee aan de opvoeding van Bobby. Uit alles wat bekend is, blijkt dat Bobby verzinkt in het schaakspel, eindeloos potjes tegen zichzelf schaakt ('I always won' zegt hij in de film) zich niet erg laat opvoeden en dat Regina al snel het hopeloze van haar taak als moeder inzag.

Op zijn 13de was Bobby's naam als schaakwonderkind definitief gevestigd. Bobby wint een spectaculaire partij van de sterke Amerikaanse IM Donald Byrne. Hij deelt de ene mokerslag na de andere uit.

Byrne, Donald – Fischer, Robert James
New York Rosenwald, New York, 1956

1.Pf3 Pf6 2.c4 g6 3.Pc3 Lg7
4.d4 0-0 5.Lf4 d5 6.Db3
dxc4 7.Dxc4 c6 8.e4 Pbd7?!
9.Td1 Pb6 10.Dc5 Lg4 11.
Lg5? Pa4! 12.Da3 12.Pxa4
Pxe4 13.Dc1 Da5+ 14.Pc3
Lxf3 15.gxf3 Pxc5+–

12...Pxc3 13.bxc3 Pxe4
14.Lxe7 Db6 15.Lc4 Pxc3
16.Lc5 Tfe8+ 17.Kf1

17...Le6!! 17...Pb5? 18.
Lxf7+ Kh8 19.Lxb6 Pxa3
20.Lxe8

18.Lxb6 Lxc4+ 19.Kg1 Pe2+
20.Kf1 Pxd4+ 21.Kg1 Pe2+
22.Kf1 Pc3+ 23.Kg1 axb6
24.Db4 Ta4 25.Dxb6 Pxd1
26.h3 Txa2 27.Kh2 Pxf2
28.Te1 Txe1 29.Dd8+ Lf8
30.Pxe1 Ld5 31.Pf3 Pe4
32.Db8 b5 33.h4 h5 34.Pe5
Kg7 35.Kg1 Lc5+ 36.Kf1
Pg3+ 37.Ke1 Lb4+ 38.Kd1
Lb3+ 39.Kc1 Pe2+ 40.Kb1
Pc3+ 41.Kc1 Tc2 0-1

De documentaire toont in vaak ontroerende en soms schrille en schokkende beelden de opkomst en ondergang van het schaakgenie Bobby Fischer. De schuwe 13-jarige die door zijn moeder was voorgehouden dat als een vreemde hem aansprak hij 'I have nothing to tell you' moest zeggen. De 'waanzin', paranoia en wat we nu autisme zouden noemen is nooit ver weg, maar in de periode

van zijn opkomst als absolute heerser van de schaakwereld, globaal tussen zijn 16de, als hij voor het eerst schaakkampioen van de VS wordt, en zijn 30ste, als hij wereldkampioen wordt, zien we in de documentaire een superieure, zelfbewuste en af en toe zelfs vriendelijke en charmante jongeman, die ook nog een toonbeeld van fysieke kracht en fitheid lijkt te zijn.

Onverzettelijk collectief

De periode van Fischers superioriteit op het schaakbord wordt in hevige mate getypeerd en gecompliceerd door de machtsstrijd tussen de westerse (de VS) en de communistische wereld (de USSR). Voor de Sovjet Unie was de superioriteit van het 'Russische schaak' een belangrijk ideologisch strijdmiddel. *In de context van de koude oorlog tussen Oost en West wilden de Sovjets de strijd op het schaakbord voorstellen als een politieke strijd tussen twee (ideologische) systemen (Averbakh).* Een doelgericht en onverzettelijk collectief van ijzersterke grootmeesters uit de Russische schaakschool tegenover de geniale westerse eenling, de labiele en nihilistische 'eenzame cowboy'. Bobby Fischer heeft geen mogelijkheid onbenut gelaten om dit beeld te bevestigen. Net zomin als de Russen in hun verloren strijd om de schaakhegemonie ergens zijn vergeten om voeding te geven aan Fischers paranoia's.

In de documentaire wordt relatief weinig aandacht besteed aan deze jaren die zowel voor de persoon als voor de schaker Fischers beste jaren waren. Bij de kwalificatiemat-

ches tegen Larsen, Taimanov en Petrosian en bij de uiteindelijke wereldkampioenschapsmatch was Fischer de superieure overwinnaar, die in zijn eentje een eind maakte aan de Sovjet-Russische schaakhegemonie. Daarna was het uit en lag alleen nog waanzin en ondergang in het verschiet. Larsen en Taimanov werden beiden met scores van zes tegen nul (!!) door Fischer verslagen. Petrosian, het positionele genie, de sluwe en gewiekste verdediger, die zijn partijen placht te winnen met ondoorgroendelijke zetjes en eindeloos geduld, was een iets ander verhaal. Bijna had Fischer zich op deze tegenstander verkeken. Uiteindelijk werd het 6½ tegen 2½ voor Fischer. De weerstand van Petrosian brak in de tweede helft van de match. Maar het had misschien nog spannend kunnen worden als Petrosian meer zijn eigen kansen had waargenomen en minder zijn verdedigersinstinct had gevolgd.

■ 'Mysticism'

Bijvoorbeeld in de raadselachtige eerste machtpartij, waarin Petrosian Fischer verraste met een sterk nieuwtje 11...d5!!, volgens Kasparov een opening *bomb*.

Fischer, Robert – Petrosian, Tigran V.

Kandidatenfinale Buenos Aires (1), 30 september 1971

1.e4 c5 2.Pf3 e6 3.d4 cxd4
4.Pxd4 Pc6 5.Pb5 d6 6.Lf4
e5 7.Le3 Pf6 8.Lg5 Le6
9.P1c3 a6 10.Lxf6 gxf6
11.Pa3 d5!! 12.exd5 Lxa3
13.bxa3 Da5 14.Dd2 0–0–0
15.Lc4 Thg8 16.Td1

Onbegrijpelijke zetten die achteraf wonderbaarlijk sterk

zouden blijken te zijn, waren het handelsmerk van Petrosian. Vrijwel alle schakers van hoog tot laag zouden toch onmiddellijk geneigd zijn om 16...Txg2 te spelen. De stelling na deze zet is diepgaand geanalyseerd door Kasparov en menig andere grootmeester. Groot voordeel voor zwart is de algemene opinie. Maar in de partij volgde het onbegrijpelijke 16...Lf5. 'Mysticism' noemt Kasparov het. Bobby heeft maar één kansje nodig en wint de partij! Petrosian won de tweede partij en had ook vrijwel winnend voordeel in de derde partij, die uiteindelijk in remise eindigde. Misschien was de match anders verlopen als Petrosian al deze kansen in de eerste drie partijen had benut.

16...Lf5? 17.Ld3 Lxd3
18.Dxd3 Pd4 19.0–0 Kb8
20.Kh1 Dxa3 21.f4 Tc8
22.Pe4 Dxd3 23.cxd3 Tc2
24.Td2 Txd2 25.Pxd2 f5
26.fxe5 Te8 27.Te1 Pc2
28.Te2 Pd4 29.Te3 Pc2
30.Th3 Txe5 31.Pf3 Txd5
32.Txh7 Txd3 33.h4 Pe3
34.Txf7 Td1+ 35.Kh2 Ta1
36.h5 f4 37.Txf4 Txa2
38.Te4 Pxd2 39.Kg3 Ta5
40.Pe5 1–0

■ Fileermes

Zo schimmig, irrationeel en verward als Bobby Fischer

zich verhiel tot de mensenwereld, zo glashelder en lucide was zijn blik op het schaakbord. Bij het naspelen van veel van Fischers partijen is het zelfs voor zwakke(re) schakers een merkwaardige ervaring dat zijn zetten volkomen logisch lijken te zijn. 'Zo had ik het zelf ook gedaan,' denkt men dan, zonder enige twijfel geheel ten onrechte.

Zie hoe Fischer, het fileermes hanterend, met kleine middelen de tegenstander terzijde schuift in de zevende matchpartij tegen Petrosian. Fischer beschouwde deze partij als zijn beste van deze match.

Fischer, Robert James – Petrosian, Tigran V.

Buenos Aires (7), 19 september 1971

1.e4 c5 2.Pf3 e6 3.d4 cxd4
4.Pxd4 a6 5.Ld3 Pc6 6.Pxc6
bxc6 7.0–0 d5 8.c4 Pf6 9.
cxd5 cxd5 10.exd5 exd5 11.
Pc3 Le7 12.Da4+ Dd7?
13.Te1!

Fischer gaat niet in op het kwaliteitsoffer van zwart na 13.Lb5!? axb5 14.Dxa8 0–0. Kasparov: 'Fischer avoids complications in order to deny his opponent even a glimpse of counterplay.'

13...Dxa4 14.Pxa4 Le6
15.Le3 0–0 16.Lc5! Tfe8

17.Lxe7 Txe7 18.b4! Kf8
19.Pc5 Lc8 20.f3 Tea7?!
21.Te5 Ld7 22.Pxd7+! Txd7
23.Tc1 Td6 24.Tc7 Pd7
25.Te2 g6 26.Kf2 h5 27.f4
h4 28.Kf3 f5 29.Ke3 d4+
30.Kd2 Pb6 31.Tee7 Pd5
32.Tf7+ Ke8 33.Tb7 Pxb4?
34.Lc4 1-0

■ Hoogtepunt

Een klein jaar later, in de zomer van 1972, werd de langverwachte wereldkampioenschapsmatch gespeeld, de lonesome cowboy tegen de vooruitgeschoven pion van de Sovjetmacht. Zoals bekend heeft het doorgaan van de match door het onmogelijke gedrag en de bizarre, steeds veranderende eisen van Fischer aan een zijden draadje gehangen. Niet in de laatste plaats dankzij het geduld en de diplomatie van Max Euwe, FIDE-president toen die functie nog werd uitgevoerd door fatsoenlijke mensen, werd de match uiteindelijk gespeeld. Fischer won na 20 gespeelde partijen (tweede partij was door niet opkomen van Fischer een reglementaire winst voor Spassky) met grote overmacht, een +5 score. Het glorieuze en welverdiende hoogtepunt van de schaker Fischer is tegelijk het beginpunt van zijn sociale en mentale aftakeling in de tweede fase van zijn leven. In de documentaire zien we Fischer, op de vlucht voor de fans die hem direct nadat hij wereldkampioen is geworden, willen toejuichen en aanraken. Hij is alleen in het barre, prachtige IJslandse landschap. Hij knuffelt een paard.

■ De schaker verliest van de mens

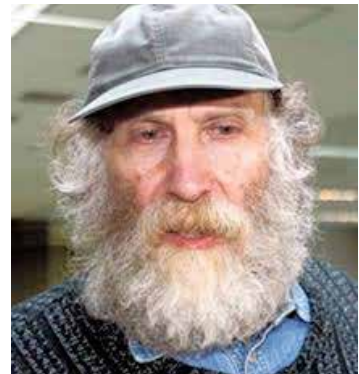
Afgezien van zijn verschijnen

in de door een louche Joegoslavische wapenhandelaar met miljoenen gesponsorde en door niemand erkende 'reprise van het wereldkampioenschap' in het jaar 1992, heeft hij geen enkele rol meer gespeeld op het schaakpodium. De Amerikaanse regering had deelname aan de match verboden op grond van boycotbepalingen tegen het oorlogvoerende Servië.

Bobby Fischer was daarna tot het eind van zijn leven op de vlucht voor de Amerikaanse macht. We zien Fischer tijdens een persconferentie spugen op het document van de Amerikaanse regering, waarin hem wordt verboden aan de match in 1992 deel te nemen. We zien hem met een griezelig lachje de aanslag van 9/11 op de Twin Towers in New York toejuichen. Schrijnend om te zien hoe een briljante maar paranoïde geest in het eerste deel van zijn leven de Sovjet Unie en in het tweede deel van zijn leven de VS als vijand 'uitkiest'. Kasparov citeert Nikitin, die als volgt Fischers geestesgesteldheid analyseert: 'There are Zionist Jews and there are Communist Jews. America is governed by the Zionists, Russia by the Communists, and they are all united, particularly against Fischer.'

Sinds 1992 doolde Fischer over de wereld, eerst in Hongarije, waar hij gastvrij wordt ontvangen in het gezin Polgar van de schaakwonderkinderen Judith en Sofia. Sofia: 'Hij kon het niet laten om over zijn vreemde ideeën, zijn antisemitisme te praten. Dat is natuurlijk heel absurd, want hij weet dat wij joden zijn. Het was dus een heel

rare relatie, maar gek genoeg was het ook gezellig.' Vanuit Japan, waar hij op verzoek van de VS wordt gevangen gezet, belandt hij uiteindelijk in IJsland. Hij krijgt de nationaliteit van dat land aangeboden. In het laatste deel van de film zien we hem fulmineren over de slechtheid van de joden tegen zijn laatste vrienden die uiteindelijk niet meer aan één tafel met hem willen eten. We zien hem in een pijnlijke confrontatie in een laatste persconferentie met de zoon van de joodse schaker die hem in de periode voor de wereldkampioenschapsmatch onderdak had geboden. De camera zoomt nog eens in op de grijsaard met verwilderde blik: 'They say that I am a chess genius. I am not a chess genius, I am a genius that happens to play chess.'

Bobby Fischer, de verloren schaakzoon, betreurd, beklagd en geëerd. Dat is wat er na het zien van de documentaire 'Bobby Fischer against the world' overblijft. En dankbaarheid, voor prachtige schaakpartijen. ■

Computer Chess

Wim Suyderhoud

De goeie ouwe Melkweg presenteert in het kader van het Brusselse Offscreen Film Festival (OFF)– een jaarlijks evenement voor liefhebbers van onafhankelijke filmmakers, cultklassiekers en offbeat genres – een selectie van de beste Offscreen films van dit jaar. Op donderdag 27 maart stond de Nederlandse première en enige vertoning van Computer Chess op het programma, volgens de promotor een ‘zwarte, vintage komedie die zich afspeelt in de jaren 80 rondom een schaaktoernooi van mens tegen computer’.

De informatie op de facebookpagina van OFF is volgens mij opzettelijk misleidend. Ik citeer: ‘Bijzonder aan *Computer Chess* is dat het de kijker terugvoert naar het nostalgische moment waarop een schaakwedstrijd tussen computertechnologie en de menselijke geest nog oprecht ‘spannend’ was. Vandaag de dag zou de mens in een dergelijke wedstrijd natuurlijk kansloos zijn. De film is verder een portret van de excentrieke genieën die uitein-

delijk het grondwerk legden voor kunstmatige intelligentie zoals we dat vandaag de dag kennen.’ Wie dit leest, denkt dat het hier gaat om een documentaire en dat lijkt mij ook de bedoeling. De film speelt namelijk een spel met het documentairegenre en zet daarmee de kijker heel lang op het verkeerde been.

✘ Vorm

Gefilmd in zwart-wit, met tergend lange shots en ‘onhandige’ montage, is dat alleen al qua vorm knap gelukt. De merendeels jonge acteurs lijken wat betreft kapsels, spraak en houding zó uit de jaren 80 geplukt en dat had op mij eerder een verwarrend dan een komisch effect, aangezien ik hun leeftijd had in die jaren. Ook de schijnbaar geïmproviseerde dialogen tussen de computernerds en hun entourage zijn in hun onhandigheid overtuigend natuurlijk. En gezien het ongetwijfeld zeer kleine budget van de makers is het verbluffend dat zij erin zijn geslaagd een realistisch decor te creëren door middel van een optimaal gebruik van een minimum aan attributen. We zien naast een super-8 camera, matrixprinters, enorme computerkasten en dos-prompts op de grote monitoren (hoe gedateerd lijkt dat nu al!) ook meubilair, behang en kleding waardoor we ons gewillig laten terugbrengen in de tijd.

✘ Verhaal

Het verhaal speelt zich af in een hotel waar schaakcomputerprogrammeurs zijn verzameld voor een jaarlijks toernooi. Het winnende com-

melkweg

FILM

SUBBACULTCHA! EN MELKWEГ CINEMA PRESENT:

COMPUTER CHESS

NIJMEGEN

de film by ANDREW BUJALSKI

Leuk, karakteristiek intelligente komedie van twee leges machines

thiv Best Offscreen

20:00 UUR
€ 8,00 / € 7,00 (KORTING)

WWW.MELKWEГ.NL
WWW.SUBBACULTCHA.NL

**DONDERDAG
27 MAART**

puterprogramma mag de sceptische grootmeester uitdagen die leiding geeft aan het evenement. Deze man is bijzonder realistisch neergezet als een generatiegenoot van Max Euwe, superieur in zijn regenteske, badinerende, zogenaamd tolerante houding ten opzichte van de jonge vooruitstrevende geest. (Overigens: beweerde Euwe, de wiskundige, in die tijd ook niet met grote stelligheid – denk nu even aan de stem van Philip Bloemendal – dat de computer nimmer zo sterk zou kunnen spelen als de mens?)* We zien de nerds via hun programma's met elkaar strijden. De matrixprinters duwen het papier met de computerzetten schokkerig omhoog, de programmeurs vertalen de zetten naar hun programma's en drukken de klokken in. Komisch, maar nog steeds realistisch is dat zich in deze groep een (onaantrekkelijke) schuwe jonge vrouw bevindt waarop verschillende (slechte) sprekers steeds opnieuw de aandacht vestigen, alsof zij een nieuwe diersoort hebben ontdekt. Ronduit hilarisch is het incident dat zich voordoet tussen een programmeur en de wedstrijdleiding: de witte dame heeft zojuist de zwarte dame op d8 geslagen en zwart reageert met Te8?? i.p.v. Txd8.

'Ik moet mijn programma nakijken', roept de programmeur.

'Dat is niet goorloofd', zegt de wedstrijdleader.

'Ja maar, ik moet mijn programma nakijken.'

'Dat mag niet.'

Maar ik moet mijn programma nakijken.'

...

■ Wending

Hoewel we toch wel iets gewend waren in die decennia, gaat het verhaal na een uur *over the top* als blijkt dat elders in het hotel een groep 'gewone' mensen in retraite is voor een training die iets met wedergeboorte te maken moet hebben. Helemaal als één van de programmeurs vaag bij deze groep betrokken raakt. Vervolgens komt het aanvankelijk traag vertelde verhaal in een stroomversnelling. Een jonge leerling van een college professor heeft een idee waarvan hij de schuwe jonge vrouw deelgenoot maakt. In het geheim werken zij het idee 's nachts koortsachtig verder uit. De professor, voortdurend op de hoteltkamer in het zwijgende gezelschap van zijn madonna-achtige vrouw met kind op arm – die hij beide overigens volledig negeert – verliest de wedstrijd ondanks (of dankzij?) de ideeën van

Still uit de film

de student, waardoor de gebeurtenissen rondom deze man in retrospect totaal absurd worden. De uiteindelijke winnaar is iemand die wij helemaal niet hebben gevolgd. Hij is het die met zijn programma de grootmeester mag uitdagen die, zo wordt gesuggereerd in een serie droombeelden, na zoveel jaren van *trial and error* dan eindelijk wordt verslagen. De computer heeft gezegevierd.

Als de lichten aangaan in de bioscoopruimte blijkt ik deze unieke ervaring te hebben gedeeld met clubgenoten Jos van Ommeren, Johan Vogelaaar, Juan de Roda-Husman en Peter Doggers. Volgde een aangenaam nagesprek. Laatstgenoemde mailde later een treffende samenvatting: 'Geweldig gemaakte film die een vreemde kruising is van documentaire en tragikomische arthouse. Met zelfs camera's uit begin jaren tachtig krijgt het een enorm authentieke sfeer. De ongemakkelijkheid bij sommige scènes, zoals de kneuterige prijsuitreiking, was soms herkenbaar (eenzelfde sfeer bij 'rapidtoernooien in de provincie'). De onverwachte wendingen aan het eind deden me ook een beetje denken aan *Twin Peaks*, gek genoeg.' ■

*Ik durf deze toon aan te slaan omdat ik ooit voor CN heb opgetekend uit de mond van Johan van Hulst, die andere generatiegenoot van Euwe, dat de oud-wereldkampioen en FIDE-voorzitter in de omgang helemaal niet zo'n sympathiek mens was als men vaak denkt.

Tata 2014

Het leek erop dat we in januari van dit jaar waren aangekomen bij de laatste pagina van een kroniek van een aankondigde dood. Grootmeestergroep C was geschrapt en het aantal spelersplaatsen in A en B verminderd, de protserige promotietent was verdwenen en de geldprijzen voor de amateurs waren afgeschaft. Op weekdagen was er alleen nog sprake van livestream commentaar en in de weekenden mochten Ree, Seirawan en Sosonko hun kunsten vertonen op de vierkante meter, in een schattig maar voor het prestige van een internationaal vermaard schaaktoernooi dodelijk informeel basisschooltje. Zelfs de goede oude Jacco was verdwenen.

De Caissanen waren echter als altijd ruim vertegenwoordigd in Wijk aan Zee. We doen op deze plek verslag van hun verrichtingen door middel van een fotoimpressie. Daarna neemt Roel van Duijn het woord. Hij toont ons één van zijn Tatapartijen bij wijze van voorproefje op zijn historisch-theoretische bespreking van de Van Duijnopening die in juni zal verschijnen in New in Chess. Tenslotte zet Pia Sprong een voorlopige punt achter het verhaal met haar visie op het evenement dat alle schakersharten hoe dan ook sneller doet kloppen. Voorlopig, want het goede nieuws is dat Tata Steel Chess ook in 2015 nog zal worden georganiseerd!

SCHAAKSTUDIES

De oplossingen van deze schaakstudies staan op pagina 40

1. Wit maakt remise

2. Wit wint

3. Wit maakt remise

4. Wit maakt remise

door Aldo van de Woestijne

Met het **Van Duijn-** **gambiet** naar de top

Roel van Duijn

Hoe gaat het nu met het Van Duijngambiet? Inmiddels, sinds de match Henk Happel – Roel van Duijn, die in 1959 begon en in 1964 eindigde, zijn er twee boeken over verschenen. Omdat wij beiden zeker wisten dat we wereldkampioen zouden worden, hadden we besloten om maar meteen 24 partijen om het wereldkampioenschap te spelen. In die match speelde ik het sluwe zetje 2.a3 in het Siciliaans verscheidene malen. Meestal ging dat als volgt: 1.e4 c5 2.a3 e6 3.b4 cxb4 4.axb4 Lxb4+ 5.c3 Le7 6.d4 d5 7.Dg4 (Roel – Henk, 1^e matchpartij, 26 juli 1959).

Henk had al die partijen bewaard en mailde mij ze onlangs. Heel bijzonder vond ik dat, omdat het naspelen ervan mij allerlei preciese herinneringen te binnen bracht. Ik zag bijvoorbeeld bij een paardoffer van mij de deur van mijn jongenskamer opengaan en mijn moeder met een dienblad met thee mijn jongenskamer binnenkomen waar Henk en ik aan de tekentafel van mijn broer zaten te spelen. Net als muziek frissen oude schaakpartijen het geheugen op, wist je dat?

■ Een halve eeuw

In de match met Henk bleef het succes van mijn gambiet beperkt en toen de match in 12-12 eindigde, wisten we nog niet wie er wereldkampioen was. Daarom ben ik levenslang blijven denken

over de op het eerste oog raadselachtige zet 2.a3. Ook in de lange decennia dat ik niet schaakte is mijn geesteskindje me bezig blijven houden. Soms werd ik midden in

*Tot mijn
verbazing
verscheen in
2001 plotseling
een boek van
de Russische
grootmeester
Bezgodov over
het gambiet.*

de nacht wakker en zag ik een versterking. In de loop van de tijd, kon ik het zelfs tijdens verkiezingscampagnes niet laten er artikelen over te schrijven. In *Schakend Nederland* (1976) en in *Schaaknieuws* (1994), bijvoorbeeld, verschenen stukken met bonte boeketten van geslepen varianten. Naarmate ik minder schaakte, groeide de theoretische kracht van mijn openingsbolwerk. Nogal onopgemerkt, omdat ik niet speelde, en als ik dat wel deed, ging het weinig beter dan in de wereldkampioenschapsdagen met Henk Happel. Een kreet slaakten de echte schakers pas toen Magnus Carlsen eens per ongeluk, door zetverwisseling, in het Van Duijngambiet verzilde. Hij speelde 1.a3, zijn tegenstander c5, waarop hij met 2.e4 in de stelling kwam die mij al ongeveer een halve

eeuw uit mijn slaap had gehouden. 'Aha, Magnus Carlsen doet het zoals Roel', constateerde Hans Ree in NRC, met een lachje van herkenning.

Te verschijnen artikel

Tot mijn verbazing verscheen in 2001 plotseling een boek van de Russische grootmeester Bezgodov over het gambiet (*Challenging the Sicilian with 2.a3*), onlangs gevolgd door *The modern anti-Sicilian 2.a3*, van de Bulgaar Solovjov. Dat alles heeft het bolwerk verder verrijkt en beide boeken zijn erg de moeite waard om te bestuderen, als je je tegenstander met onbekende zetjes pootje wilt lichten.

Hans Ree was de eerste die de listen van het gambiet doorzag en het terecht en strategisch weigerde. In een match tegen mij in 1963 speelde hij 2.g6. Volgens mij het beste. Omdat deze zet in de beide genoemde boeken amper besproken wordt, ga ik er nu eens diep op in een alles othullend artikel dat in juni in het *New in Chess Yearbook* zal verschijnen. In dat artikel analyseer ik ook verscheidene partijen die ik in onze interne competitie gespeeld heb tegen Arno, Henk-Jan Visser, Michaël Wunnink, Albert Riemens, Eelke Wiersma en Huib Vriens (die zichzelf overtrof). Daarnaast bespreek ik partijen van meesters en grootmeesters met deze variant.

De beste verdediging

Op het laatste Tatatoernooi in Wijk aan Zee speelde ik in een vierkamp een aardige partij, tegen een Braziliaan die ook de beste verdediging koos.

Roel van Duijn – José Gonçalves

Wijk aan Zee, 2014

1.e4 c5 2 a3 g6 3.Lc4

Solovjov wijdt in zijn boek enige bladzijden aan 3.b4, maar dit is duidelijk minder goed dan de zet die ik speel.

3...Lg7 4.Pc3 Pc6 5.Pge2 e6 6.d3 Pge7 7.Lg5 a6

Arno (dankjewel dat jij mij op het boek van Solovjov attenderde) speelde het iets anders en met een verwisseling van zetten. Ik geef het begin ervan hier tussendoor, omdat het leerzaam vergelijkingsmateriaal is, waar ik dus nog op terugkom: 1.e4 c5 2.a3 d6 3.Lc4 g6 4.Pc3 Lg7 5.Pge2 Pf6 6.d3 0-0 7.h4! Pc6 8.Pf4 e6 9.h5 Pd4 10.La2 b5 11.Pe2 Pxe2 12.Dxe2 d5 13.f3! Te8 14.hxg6 hxg6 15.g4 En nu had wit een koningsaanval.

8.0-0

Nu is het wit die rokeert omdat zwart, anders dan Arno deed, even wacht met rokeren en meteen een actie op de damevleugel start.

8...b5 9.La2

Dit pseudo-fianchetto van wits beste loper geeft een esthetische bevrediging.

9...0-0

Beter was 9...h6 10.Lh4 g5 11.Lg3 d5

10.Dd2 Te8

Nu kon 10.h6 niet meer. De zet Te8 komt ook voor in de partij met Arno, ook al speelde hij het met de bedoeling om ruimte te scheppen voor een paard op f8 en Gonçalves waarschijnlijk om na 11.Lh6, Lh8 te kunnen spelen.

11.f4 Pd4

Mijn tegenstander had naar het veld f5 zitten staren, maar nu was een consequent vervolg van zijn damevleugelactie het betere alternatief geweest, in de vorm van 11...b4 12.axb4 Pxb4 13.Lb3 d5. Want ik deed natuurlijk toch

12.f5! gxf5 13.exf5 Pdx5 14.Pe4 Lxb2

Erg riskant, maar 14...Db6 15.Pf6+ Lxf6 16.Lxf6 c4+ 17.d4 helpt zwart niet uit het

matnet omdat het paard op f5 met g4 wordt verdreven of geslagen.

**15.c3! Lxa1 16.Lf6 h6
17.Txf5 Pxf5**

Zwart offert zijn dame omdat hij anders meteen mat gaat.

**18.Lxd8 Txd8 19.g4 d5
20.gxf5**

Ik zag wel dat 20.Pf6+ Kg7

21.Ph5+ een stuk wint, waarna zwart met 21...d4 zijn loper nog redt. Maar beginnend met het slaan van het zwarte paard, steeg een onafwendbaar mat naar mijn hoofd.

**20...dxe4 21.Dxh6 exf5
22.Dg6+ Kh8 23.Lxf7**

Zwart droomde nu misschien hoe mooi het geweest zou zijn

als zijn loper op b7 stond, omdat hij dan met Tg8 nog kon winnen. Maar de arme loper stond nog steeds waar hij begonnen was en dus gaf Conçalves het op. Mat op de volgende zet is niet tegen te houden.

Arno had het beter gedaan. Hij had me in tijdnood gebracht en ofschoon ik de betere kansen had, won hij toen nog slim.

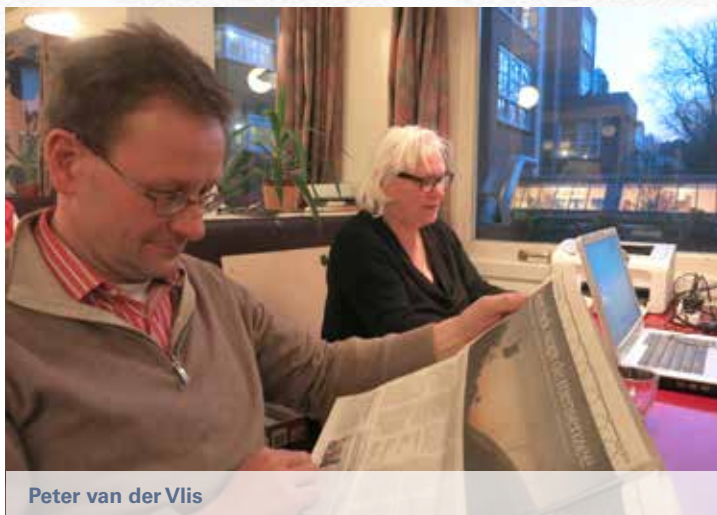
Je kunt, vooral als je wat ouder wordt, met het Van Duijngambiet dus beter snel winnen dan ermee in tijdnood komen. Lees dus ook het boek van Solovjov! Want het Van Duijngambiet is, tegen de verwachtingen van geharde positionele spelers van vroeger in, een *evergreen*. ■

TATA STEEL CHESS

Het reilen en zeilen van de interne

Peter van der Vlis

Peter van der Vlis

Toen onze voorzitter in de zomer een herhaalde oproep deed voor twee bestuursvacatures, deed ik navraag bij penningmeester Marnix Godding wat de positie van Wedstrijdleider Intern inhield. 'O dat valt wel mee', was het antwoord, 'je moet gewoon helpen met de organisatie van de interne competities, maar in principe loopt dat allemaal wel.' Dit klonk enigszins vaag, niettemin stelde ik mij zonder diepgravend onderzoek kandidaat. Inmiddels kan ik constateren dat het antwoord klopte. Bij mijn aantreden heb ik mij ten doel gesteld bij te dragen aan dit soepele verloop. In het bijzonder: op tijd beginnen; iedereen goed in te delen; en de standen accuraat en snel te publiceren op de website. Dat lukt aardig, al zeg ik het zelf.

Vanaf september ging de herfstcyclus van start. Deze werd gewonnen door regerend clubkampioen Arno Bezemer. Dat was voor hem al de 3^e

keer op rij. Zijn naaste belager was Marc Overeem, die bij het schrijven van dit stukje de tabel aanvoert van de nog in gang zijnde wintercyclus. Een belangrijk ingrediënt

voor hun positie is dat beiden behoren tot de vaste kern die vrijwel elke dinsdag komt schaken (en meestal winnen!).

Reglements-wijziging wintercompetitie

We werken voor onze interne met het Sevillaprogramma (van JBF Software, gratis te downloaden van www.jbfsoftware.com); met het daaraan gekoppelde Keizersysteem. Voor details raadplege men onze website onder 'Opzet van de interne'.

Vorig jaar was het grote bezwaar dat schakers die slechts af en toe kwamen spelen (en dan wel wonnen), mede door de punten die ze kregen bij afwezigheid en vooral voor externe partijen, relatief hoog in de rangschikking eindigden. Na de reglementswijziging die is doorgevoerd na de laatste Algemene Ledenvergadering, krijgen afwezigen nog maximaal vijf keer 33% van hun keizerwaarde. Afwezigheid wegens externe partijen of andere clubverplichtingen levert 50% van de eigen keizerwaarde op (was 66%). In de eerste helft van de competitie lijkt deze aanpassing bevredigend uit te pakken, er zijn althans geen klachten bij het bestuur binnengekomen. Maar het komt op de eerstvolgende ledenvergadering uiteraard weer op de agenda ter evaluatie en discussie.

Jack Blanchard en Hans Ree

Als een bezwaar van het systeem wordt nog wel ervaren dat, na een aantal rondes, weinig spelende sterke schakers dikwijls worden ingedeeld tegen veelspelers met een stuk lagere rating. Zeker als het krachtsverschil te groot is (400+ ratingpunten), zijn dat voor geen van beide spelers leuke partijen. Bekeken moet worden of en hoe dit in Sevilla kan worden geadresseerd. In de tussentijd past de indelingscommissie bij gelegenheid handmatig de door het programma vastgestelde partijen aan om dit soort ontmoetingen te minimaliseren. Voor het volgende seizoen zijn we binnen het bestuur aan het kijken naar mogelijke aanpassingen van het aantal ratinggroepen en de grenzen ervan. Ook zullen we de speeltempo aanpassen, en in ieder geval een tempo te introduceren op basis van extra seconden per incrementele zet.

daarvan zijn 'vaste klanten' die vrijwel altijd komen; 1/3 geregelde spelers; en de rest 'binnenwaaiers', leden die af

en toe spelen dan wel gasten. Aan de najaarscompetitie deden in totaal 132 personen mee, waarvan er 37 slechts 1 of 2 keer zijn geweest. Verheugend is een gestage aanwas van nieuwe leden die bijdragen aan een verjonging van het publiek.

❑ **Snelschaaktoernooi**

Voor het Professor Van Hulsttoernooi hebben we de opzet gewijzigd ten opzichte van vorig jaar, toen pas na middernacht de prijzen konden worden uitgereikt. Er is nu gespeeld in twee rondes met een finalematch. Karel van der Weide en Eelke

Paul Schipper en Maarten Hoeneveld bij de prijzetafel

❑ **Opkomst**

De opkomst is dit seizoen tamelijk stabiel. Op de meeste avonden komen tussen 50 en 70 spelers. Ongeveer de helft

De finale: Karel van der Weide – Elke Wiersma

Wiersma speelden daarin tegen elkaar als winnaars van de tweede ronde. Elke won overtuigend. Het was een gezellige avond en de opzet leek goed uit te pakken, dus voor volgend jaar zullen we hierop voortbouwen.

Het was jammer dat de naamgever van het toernooi voor het eerst in jaren niet als toeschouwer aanwezig was.

■ Zomer

Eind mei zal de rapidcompetitie van start gaan. De opzet daarvan, drie partijen per avond in een vierkamp, blijft ongewijzigd. De intentie is om met wat aanpassingen in het huidige HEKS-programma (ontwikkeld door Dennis Breuker) de indeling te vereenvoudigen en de uitslagen overzichtelijk en snel te publiceren op de website. Voor de toekomst willen we proberen Sevilla ook voor onze zomercompetitie te gebruiken. Dit stukje gebruik ik ook om Mirjam Klijnkramer en Wim

Suyderhoud te bedanken. Zij zijn iedere dinsdag vanaf 19u paraat om met de indeling te helpen. Wim bedient de laptop, Mirjam neemt op karakteristieke wijze de telefoontjes en sms'jes in ontvangst. Heel prettig is daarbij dat Mirjam dit seizoen een aantal keren de rol van 'stand by'-speler op zich heeft genomen; zij trok zich terug bij een oneven aantal aanmeldingen. Dit stelde ons in staat om byes te vermijden.

Wim heeft aangekondigd zich na dit seizoen terug te trekken uit de Indelingscommissie om zich te concentreren op zijn rol als CN hoofdredacteur. Daarmee is er een vacature voor één of twee (reserve-) indelers ontstaan, dus wie na het lezen van dit stukje zin heeft om mee te helpen, gelieve zich bij mij te melden. Dat kan ook voor suggesties om onze interne competities leuker te maken of beter te laten verlopen. ■

Mirjam Klijnkramer en Wim Suyderhoud

Het wereldrecord

Willem Grünbauer

Twee koningen, de witte op g1, de zwarte op h8, dat was hun positie toen de professor een winnende voortzetting trachtte te vinden, terwijl zijn drieënnegentig jaar jongere opponent zenuwachtig over de voor hem veel te grote nisbank schoof. Had hij zijn ondergang in de gaten? De Professor dacht na, lang na, minuten lang.

Die avond, onder een meer dan halfwas maan en een heldere Jupiter in de tweeling, had Johan van Hulst plaats genomen in mijn voertuig en verzuchtte, terwijl ik zijn rollator op de achterbank opborg, dat 'we eigenlijk knettergek zijn dat ik op mijn leeftijd nog naar de schaakclub ga'. Twee dames stonden ook nog op 't bord, de één op f2, de ander, de zwarte, op b8. Op de achtergrond, aan gene zijde van het glas, rolde de stadstram voorbij. Zo nu en dan kwam een toeschouwer langs om deze unieke partij van nabij te zien. Tevoren had de professor mij nog een bijzonder verhaal verteld.

■ Een brief

Vier torens, ook dat nog, op het bord; de witte op f1 en c1, de zwarte op c8 en d8. Een anekdote over een zeventig jaar oude brief, afkomstig van de toenmalige Nederlandse rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart, tijdens de oorlogsjaren door de meesten spottend Zeseneenkward genoemd. Een brief uit 1944 waarin hij werd opgeroepen om landgenoten te verraden en onderweg vertelde hij me dat bij het lezen van deze brief zijn hart oversloeg. Drie lopers en nog slechts één paard; een wit paard aan de rand, meestal een niet al te beste positie voor zo'n dier, op h4, terwijl de witte loper het

Maarten Hoeneveld en Johan van Hulst. Foto: Willem Grünbauer

Willem Grünbauer (r)
in gesprek met Roel van Duijn

veld e6 bezette; de zwarte lopers stonden op d7 en g7. Het was het idee geweest van de wedstrijdleiding om deze zeer jonge speler van tien jaar, maar wel met een Elo-rating van ruim 1700, te laten spelen tegen de professor, 93 punten ouder in jaren. Beiden hadden speeltijd van een uur aangevraagd, de één uit behoefte aan een vroege bedtijd, de ander vanwege een beperkt uithoudingsvermogen. Vermoedelijk hebben nog nooit twee spelers met een dergelijk leeftijdsverschil tegenover elkaar gezeten in een serieuze wedstrijd. Ik zocht het erop na, maar het grootste verschil in jaren dat ik vinden kon was 18, tussen de twee hardlopers Legat en Hdiky, en er was ook iets met een 78-jarige ijshockeyspeler genaamd Fred de Wit.

Pionnen op a2, b3, c4, d5, g2 en h3 voor wit en op b7, b6, d6, e5, e7, g6, en h7 voor zwart. Zo was de stelling, cruciaal nu, maar het lange nadenken van de professor baarde mij zorgen; zou hij het werkelijk over het hoofd zien?

Zag hij niet de zet Pxd6? Was hij in gedachten nog bij die brief die, doordat hij geen gevolg gaf aan de daarin opgegeven opdracht, leidde tot zijn doodvonnis van zeven maanden later?

■ Ratings

Het is een systeem om schakers en go-spelers naar sterkte te kunnen indelen, ontwikkeld door Árpád Élő, Hongaars schaker en natuur- en wiskundige, dat sinds 1970 wordt gebruikt. Opmerkelijk is dat dit ratingsysteem ook wordt gebruikt door de Vlaamse tafeltennisbond, maar dat terzijde. Een Elo-rating van 1700, zoals van de jonge, nog geen elf jaar oude Maarten Hoeneveld, is niet bijzonder hoog, maar zeker ook niet gering; in mijn beste jaren zat

*Weliswaar bleef
de professor goed
staan, maar de
tijd, de tijd.
De tijd!!*

ik er nauwelijks boven. De professor zat in zijn beste jaren in het pre-Elotijdperk vermoedelijk boven de 2000. Vanaf september 2013 had hij overigens geen stuk meer aangeraakt en sinds die tijd was hij, zo vertelde hij me, bezig geweest zijn omvangrijke archief eens door te nemen, te ordenen; ach, de oude baas blijkt immer bezig te zijn.

Het was spannend; zolang de professor niet had gezet, bleef het spannend. Johan van Hulst – Maarten Hoeneveld; zwart stond dan wel één pion voor, maar wit stond beter, duidelijk beter en sinds de laatste zet van zwart zelfs glad gewonnen!

■ Boven de 64 velden

De minuten tikten weg, en helaas, althans, helaas voor de professor, niet Pxd6 werd gespeeld, maar Lxd7. Het mat in drie werd over 't hoofd gezien. Weliswaar bleef de professor goed staan, maar de tijd, de tijd. De tijd!! De nestor verloor van zijn jonge tegenstander. De klok stond al geruime tijd op nul toen Johan zijn volgende zet uitvoerde, een torenzet, waarna de jonge Maarten enigszins verlegen met zijn kleine vingers naar de fatale cijfers wees: 0,00. Triomf straalde uit de guitige, eigenwijze ogen. Even – even maar – leek Van Hulst van slag te zijn; hij had in 't geheel niet op de tijd geleet! Maar bijgekomen van de verrassing stak zij zijn hand uit, een drieënnegentig jaar jongere hand ontmoette de zijne boven de 64 velden. Een unieke partij werd afgesloten, een nieuw wereldrecord gevestigd. ■

Nostalgie

Michaël Wunnink

De jury kon zijn hart weer ophalen aan het ingediende materiaal. Uiteindelijk kan er maar één de hoofdprijs krijgen. Wie zou er nu weer met de felbegeerde prijs vandoor gaan? Ik laat de kandidaten eerst één voor één de revue passeren. Daarna kort even naar de reclame en dan maak ik de winnaar bekend!

Vroombout –

Van der Weide (K.)

Een grillig verlopen partij waarin uiteindelijk Enrico's meerslag op de damevleugel voor wat mooie plaatjes met veel witte vlekjes op de zwarte damevleugel zorgde. Altijd goed om Enrico's enthousiaste commentaar te lezen.

Vroombout – Schipper

Een door beide spelers mooi opgezette Nimzo met een interessant offer op e6. De slotstelling met twee witte rossen op de achtste rij spreekt de jury, liefhebber van curiosa, zeer aan.

Wilgenhof – Wunnink

Deze Houdini-act van zichzelf vond de jury leuk om weer eens na te spelen. Riskant spel werd beloond, want niet afgestraft, waarna Wunnink er met een alerte actie met het punt vandoor ging. Zou de jury weerstand kunnen bieden aan de neiging om de prijs aan zichzelf uit te loven? Of is dat een faut-pas?

Vogel – Van der Sterren

Deze partij ademt nostalgie, iets waar de jury erg ontvankelijk voor is. Paul gunt ons met toegankelijk commentaar

een kijkje in zijn grootmeesterlijke brein. De paukenslag 21...Te3 is briljant, de ontknoping genadeloos. Indrukwekkend!

Van der Vlis – Prent

Een schitterende aanvalspartij van onze onvolprezen wedstrijdler intern. Het dubbele torenoffer en de totale dominantie van loper en paard tegen twee volle torens herinneren mij er aan dat harmonie geen prijs kent!

Bödicker (R.) – Bezemer

Deze spectaculaire vechtremsse werd enigszins ontsierd door de ontwikkelingen aan andere borden waardoor de inzet van moeten winnen werd verlaagd naar een halfje moeten pakken. Dit leidde ertoe dat op een gegeven moment eieren voor geld werd gekozen. De partij is zeer de moeite van het naspelen waard.

■ **De winnaar is...**

De prijs kan na rijp beraad aan niemand anders worden uitgereikt dan aan onze grootmeester. Niet alleen de partij zelf, maar ook het anekdotisch gehalte van het commentaar maken de partij zowel uit schaaktechnisch als literair

oogpunt een lust voor het oog om na te spelen.

Van harte, Paul!

Jaap Vogel – Paul van der Sterren

Caissa – ASV (KNSB 1B), 8 februari 2014

Een partij tegen Jaap Vogel is voor mij niet zomaar een partij. Bijna veertig jaar geleden, toen Jaap nog beroepsschaker was en een van de beste spelers van Nederland na de (groot-)meesters, speelden we al samen voor Desisco/Watergraafsmeer en kwam ik bij hem op bezoek in zijn flat in de Bijlmer om fanatiek de toen nog piepjonge Sveshnikovvariant te bestuderen. Tijdens het Hoogoven-toernooi van 1976 reden Rob Witt en ik iedere dag met hem mee. Wij blij dat we als arme studenten gratis vervoer hadden, hij blij dat wij met z'n tweeën extra kilo's leverden om zijn vederlichte 2CV wat te verzwaren in de harde zeewind. Kortom, ik moet eerst door een woud van emoties en herinneringen voor ik aan zo'n partij überhaupt kan beginnen.

1.d4 Pf6 2.Pf3 g6 3.g3 Lg7 4.Lg2 0-0 5.0-0 d6 6.c4 Pc6 7.Pc3 a6 8.h3 Tb8

Deze stelling hadden we al op het bord in Wijk aan Zee 1982, in de Meestergroep. Toen speelde Jaap 9.a4, een plumpe manier om b7-b5 eruit te halen, die na 8...a5 langdurige littekens achter-

laat. Nu kiest hij een oude hoofdvariant.

9.Le3 Ld7 10.Tc1 b5

Overigens doe ik hier wel net alsof ik het allemaal (nog) precies weet, maar in werkelijkheid was ik al hard aan het improviseren. Het geheugen verbetert niet als je ouder wordt.

11.Pd2 e5 12.dxe5 Pxe5 13.c5 d5

Beiden proberen we het initiatief naar ons toe te trekken. Dit is geen jeugdig elan, maar juist een ouderdomskwaal: snel een crisis forceren voordat je moe begint te worden.

14.Lf4 Ph5

Zelfde verhaal. Zwart kan ook 'gewoon' 14...Te8 spelen, maar ik wilde zo agressief mogelijk blijven. Op 15.Pxd5 komt 15...Lxh3.

15.Lxe5 Lxe5 16.Pf3 Lg7

En opnieuw. Slaan op c3 gevolgd door c7-c6 is oké, maar geeft het initiatief geheel aan wit. Zwarts enige troef in deze stelling is juist deze loper.

17.b4

Solide, maar ook het eerste moment waarop wit het 'even wat kalmer aan' doet.

Psychologisch een gevaarlijk moment, want als er één iets minder scherp zetje over de dam is volgen er maar al te gemakkelijk meer en voor je het weet kún je dan plotseling helemaal geen agressieve zetten meer doen. Ik had gerekend op 17.Pxd5 omdat ik ervanuit ging dat ook wit agressief moet blijven spelen. Voor 17.Dxd5 was ik niet bang, omdat wit dan na 17...b4 met 18.Pd1 een forse stap

achteruit moet doen. Na iets als 18...De7 staat zwart prima.

17...c6 18.Pd4 Dc7

Hier begon mijn aandacht zich te richten op manieren om van de verzwakking h2-h3 te profiteren. 19...Pxc3 is nog geen dreiging, maar je legt als het ware al wel open en bloot je pistool op tafel. Niet zo prettig voor de tegenstander.

19.Dd3 Tbe8

Misschien is dit eigenlijk niet eens zo'n goede zet, want het laat 20.e4 toe, de enige manier waarop wit alsnog het initiatief naar zich toe kan proberen te trekken. Maar ja... het lijkt zo veilig voor wit. Je kan je gewoon niet voorstellen dat zo'n hechte stelling kwetsbaar kan zijn.

20.Tfd1?

En prompt maakt wit wat achteraf de beslissende fout blijkt te zijn. Had hij de storm zien aankomen, dan had hij (afgezien van 20.e4) 20.Tcd1 kunnen doen, waarna de andere toren beschikbaar blijft voor de verdediging van de koningsvleugel.

20...Lh6!

Gaat er al een alarm af?

21.Ta1

Nee. Computers komen hier al met 21.e4 aanzetten, niet (alleen) omdat dat dat strategisch een goede zet is, maar omdat een torenzet niet in aanmerking komt voor wie de bui wél ziet hangen. *Zie diagram.*

21...Te3!!

Het is verbijsterend, het is niet eerlijk, het is een droom.

Zulke combinaties kloppen normaal gesproken alleen in oefeningen en in 'best game collections'. Maar vandaag dus ook in het Ignatius-gymnasium in Amsterdam.

22.fxe3

Ook hier komt de computer niet op het idee dat aannemen van het offer een te overwegen zet zou zijn. Met de noodmaatregel 22.Pxd5 cxd5 en nu pas 23.fxe3 maakt wit de verdediging 23...Dxc3 24.Pc2 Lxh3 25.Dxd5 mogelijk. Overigens raast de storm in dat geval na 25...Lxe3+ gewoon verder. Maar wit gaat niet mat. Gek genoeg had ik deze variant trouwens gezien.

22...Dxc3

Het is uit. De verzwakking h2-h3 heeft wit de kop gekost. Alles staat verkeerd om aan de dreigingen 23...Lxh3 en 23...Lxe3+ ook maar iets te kunnen doen. Wit heeft een toren méér, maar in feite een half bord minder.

23.Kh1 Lxh3 24.Lf3 Pf4!

24...Lf4 wint ook en wat niet trouwens.

24.Tg1 Dh4 25.exf4 Lf1 mat. Bedankt, Jaap.

Paul van der Sterren ■

René Pijlman:

'Ik neem er geen
genoegen mee dat
ik iets niet begrijp'.

Wie is die schaker?

Tony Lith

Sinds 2012 wordt de externe competitie met vaste hand geleid door René Pijlman. Nadat hij in 2009 lid werd van Caïssa, is hij korte tijd later bestuurslid geworden. Een bezigheid die hem op het lijf geschreven lijkt te zijn. Ik spreek René terwijl een zacht lentezonnetje een terras in Oost verwarmt.

René's eerste stappen op het schakerspad werden in huiselijke kring gezet. Zijn opa leerde hem niet alleen dammen, maar ook schaken. Het schaken kreeg pas een vervolg toen René na zijn middelbare schooltijd op het Mendelcollege in Haarlem, in Delft elektrotechniek ging studeren. Bij de kleine schaakvereniging Prometheus werden in de jaren '80 de zaken serieuzer aangepakt. Met de aanwijzingen uit oude schaakboekjes van de onvolprezen Euwe bereikte hij al snel het niveau van een 1700-speler. Op de een of andere manier wist hij in die tijd het schaken met waterpolo te combineren. In de daarop volgende jaren werden met de nodige ups en downs de 1800- en de 1900-barrière genomen. De

schaakstudie is nog niet ten einde. De 2000-barrière is in nu zicht, maar die wordt niet zomaar geslecht. 'Misschien over een jaar of vijf. Maar daar moet hard voor gewerkt worden.' Tegenwoordig is Jop Delemarre zijn schaakgoeroe.

Met de nodige zelfspot horen we René op de club wel eens mompelen: 'Deze zet heeft me € 50,- gekost.'

Door de revolutie in de informatie- en communicatietechniek heeft zijn studie een mooi en nuttig rendement opgeleverd. René weet vrijwel alles van computertechniek (dat 'vrijwel' heb ik daar maar neergezet omdat René gesteld is op grote nauwkeurigheid). Na een aantal jaren bij bedrijven in en rond Amsterdam in loondienst gewerkt te hebben,

Het Caïssabestuur. René Pijlman zit tweede van rechts. Links Tony Lith

begon hij in 1998 als zelfstandige met het opzetten van ict-projecten. Zo was hij ook betrokken bij het opzetten van het intranet binnen een onderwijsorganisatie in ons land. Bij de Universiteit van Amsterdam was hij projectleider op dit gebied. Rond de eeuwwisseling beheerde hij ook nog een internetuitgeverij – stilzitten doet hij niet graag. Het wisselvallige karakter van zijn bezigheden verontrust hem niet. ‘Werk brengt werk met zich mee’. De laatste jaren heeft hij zich toegelegd op het maken van websites.

Of het een genetische kwestie is, heb ik niet kunnen vaststellen, maar besturen zit hem in ieder geval in het bloed. In zijn studententijd was hij al actief binnen de Landelijke Kamer van Verenigingen, een overkoepelend orgaan van een groot aantal studentenverenigingen. Toen hij in Amsterdam kwam werken, raakte hij al

snel betrokken bij de organisatie van Tal in Osdorp. Hij was daar ook jeugdleider. Na enige strubbelingen binnen de leiding van Tal, ontstond de fusievereniging Tal/DCG. Die had de wind niet mee. Het ledenaantal kromp, de huisvesting tochtte en een fusie met De Pion ging niet door. Zo vond hij de weg naar onze geliefde vereniging. Hij is content met de bloeiende interne competitie, maar ziet uiteraard nog mogelijkheden tot verbetering. Bijvoorbeeld schaakles voor nieuwe leden. Opleiding en training – dat zijn de belangrijkste trefwoorden in René’s universum. Hij schaakt ook nog bij de SV Amsterdam-West, de smeltning van Tal/DCG en Het Probleem. Daar is hij betrokken bij de organisatie van het Best of the West-toernooi. Dan is het handig als de organisatie verstand heeft van schaakregels en daarvoor volg je dan een

curcus en dan weet je wat je wil weten.

Op aanraden van Delemarre bestudeert hij de laatste tijd partijen van Karpov. Saai dacht hij eerst, maar nu ziet hij beter in wat het ingenieuze is van Karpovs spel. ‘Concreet schaak snappen we nog, maar bij Karpov is dat moeilijk. Bij hem kloppen zijn plannen, bij mij helaas niet.’ Ook bestudeert hij Michael Adams’ aanpak van de Franse verdediging, maar niet alles wordt begrepen. Daar legt hij zich echter niet bij neer. ‘Ik neem er geen genoegen mee dat ik iets niet begrijp’.

René heeft tegenwoordig ook een FIDE-rating. Die heeft hij bij een toernooi om de *Politiken Cup*, georganiseerd door de Københavns Skak Union in Denemarken, gescoord. Binnenkort neemt hij rond Pinksteren deel aan een toernooi in Maastricht waar ook Duitse, Franse en andere buitenlanders aanwezig zijn. Op naar de 2000! Gaat dat lukken? Met nog wat studie en training mag dat geen probleem zijn. ■

Caissawebsite op de helling

Helmer Wieringa

De website van Caissa bestaat al 15 jaar, het laatste herontwerp dateert van 2008. Er is toen zonder meer een goede site neergezet. Echter, na het verstrijken der jaren bleek groot onderhoud nodig.

Dit waren de problemen: het plaatsen van artikelen en vooral het publiceren van partijen was niet gebruikersvriendelijk. Ook was er inmiddels weinig kennis meer van de gebruikte content managementtechnologie. Diverse goede initiatieven werden beperkt door de technologie. De leden van de webcommissie (met drukke banen) die de site de laatste jaren beheerden, konden in de praktijk weinig tijd vrijmaken voor de noodzakelijke vernieuwingen. En zeker zo belangrijk, het ontbrak aan een redactioneel team. Tijdgebrek is een van de hoofdproblemen in dit dynamische tijdperk en haperende technologie leidt tot tijdverlies en demotivatie. Ik gaf in December 2013 aan dat ik wel tijd wilde vrijmaken voor een moderniseringsproject.

Doelstelling

In Januari was het CaissaWebPlusteam gevormd, in kern bestaande uit Paul van Beukering, Angelo Spiler en Rik Salomons, met ondergetekende als projectleider. Via

een online ingerichte projectruimte werd nauw contact onderhouden met in totaal 25 Caissaleden die waardevolle feedback gaven. De doelstelling van het project werd als volgt geformuleerd: hoe zorgen we dat

- er meer artikelen en verslagen op de website komen;
- de uitstraling van de website verbetert;
- de site meer nieuwe leden aantrekt;
- de leden elkaar via de site beter leren kennen;
- de navigatie en gebruiksvriendelijkheid verbeterd worden;
- de redacties van CaissaNieuws, de website en de jeugdwebsite beter kunnen samenwerken;
- het technisch platform weer up-to-date en gebruiksvriendelijker wordt;
- we bij een upgrade of migratie van het cms of andere oorzaak geen inhoud van de site verliezen?

Er werd in samenwerking met Ed Leuw een online-enquête ontwikkeld om vast te stellen wat leden zoal verwachten van de site, om ideeën te verzamelen en om te peilen wie bereid was aan de site bij te dragen. Het resultaat was bemoedigend: 53 leden gaven hun mening en 22 daarvan gaven te kennen op een andere manier aan de site te willen bijdragen. Verder werd duidelijk dat de leden het nut inzien van social networkfuncties. 50% van de respondenten gaf aan meer bijdragen te gaan leveren als de site gebruiksvriendelijker zou worden. Het team stelde, na uitgebreid overleg en onderzoek, unaniem vast dat overgegaan moest worden naar een voor onze doelstelling geschikter websysteem. Twee workshops werden gehouden in het Centrum voor Kunsteducatie. Deze locatie werd via bemiddeling van Angelo gratis ter beschikking gesteld.

Enkele avatars op Basecamp van contribuanten voor de nieuwe website

Stand van zaken

Nu, begin mei, is de verbouwing in volle gang. Het team heeft de lat hoog gelegd. Angelo heeft een nieuwe vormgeving ontwikkeld, Boudewijn Thewissen werkt aan een nieuw logo, Jorge Alarcón Ramírez gaat o.a. het partijenarchief aanpakken. Paul heeft baanbrekend werk gedaan ter vereenvoudiging van het publiceren van partijen en hij heeft ook andere belangrijke technische componenten aangeleverd. De startpagina en teampagina's worden vernieuwd. Er komt een ledenprofielsysteem dat, in verband met nadrukkelijk gestelde privacy-eisen, leden controle geeft over de mate van openbaarheid van hun persoonlijke gegevens.

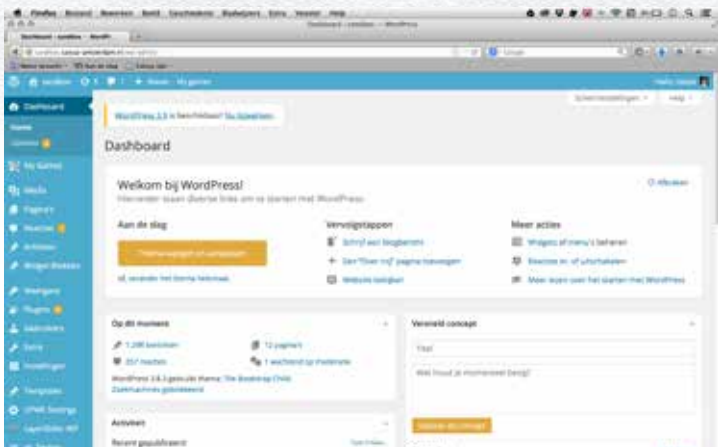
En zeer verheugend is dat Tony Lith (hoofdredacteur) en Hugo van Hengel (eindredacteur) deel uit gaan maken van de vaste siteredactie. Daarnaast heeft Robert Jan Schaper aangegeven te overwegen om voor de jeugdwebsite, die nu draait op een apart systeem, ook gebruik te gaan maken van het nieuwe systeem. Meer leden hebben hun medewerking toegezegd om mee te helpen.

Informatiebijeenkomst

Er is al veel tijd van velen in het project gestoken. De ambitie om parallel aan Caissa Nieuws nu ook één van de betere clubschaaksites van Nederland te ontwikkelen, prikkelt het team om gestaag door te werken. Of we op de goede weg zijn, kunnen de

leden beoordelen op de clubavond van 13 mei a.s. Er is dan van 19:45 tot 20:15 een korte informatiebijeen-

komst om de stand van zaken te demonstreren en om mogelijk zelfs de lancering aan te kondigen. ■

Testomgeving in WordPress

Pilot versies van de vernieuwde vormgeving en functionaliteit

Problemen

(pag. 13)

❖ Probleem 1

Wit geeft mat in twee

A. Fink en F. Stimson (U. Tane), Good Companion Chess Problem Club 1920

Een beroemd probleem met een apocriefe geschiedenis. De twee bevriende componisten hadden zich als doel gesteld een probleem te componeren waarbij zwart zichzelf op 8(!) manieren blokkeert, met 8(!) matzetten tot gevolg. Deze compositie zou aan beiden – met duizenden km zee tussen hen – in een nachtelijk visioen zijn verschenen.

1.Tc8 Pxc6 2.Pc7 dxc6 2.Td8 d6 2.e6 e6 2.De4 fxe5 2.Dxd7 Td4 2. Pc3 Pd4 2.Pf4 Pc5 2.Pxb4

Daarnaast

1...T~ 2.Le4, 1...P(b3)~ 2.Ta5, 1...P(b4)~ 2.e6 en 1...c3 2.Lxb3

❖ Probleem 2

Wit geeft mat in drie

A. Geister, Dt. Schachblätter 1978

Een probleem met dubbele baanruiming. Door de sleutelzet **1.Tf8** komt er zonodig ruimte vrij voor de dame, bijvoorbeeld na **1...Kh4 2.Df7 Kg3 3.Df2** of **2...g3 3.Dxh5**. De tweede baanruiming treedt op na **1...h4 2.Ta8 Kf4 3.Db8**.

❖ Probleem 3

Wit geeft mat in vier

A. Bayersdorfer, Sammler 1885
De sleutelzet **1.Ta7** lijkt logisch voor **1...d3 2.Ta4** en mat op e4. Ook na **1...a2. 2.Txa2 d3 3.Ta4** geeft de toren weer mat op e4. Maar wat gebeurt na het lastige **1... axb2?** Wit speelt **2.Ta2** en na **2..b1(D)** komt **3.Te2+ fxe2 4.f4** mat. Wie kon bevroeden dat de pion op f2 het vonnis voltrekt?

❖ Probleem 4

Wit geeft mat in vier

S. Schneider, Arbeiter-Zeitung, 1978

De centrale vraag bij dit probleem is: hoe verliest wit een tempo? Want met zwart aan zet geeft het paard direct mat. De sleutelzet is **1.Pb5**. Na **1...Pe2 2.Dg1** wint wit het beslissende tempo. **2...Pxc1 3.Pd4 P~ 4.Pf3** mat. Als zwart zich niet laat verleiden tot damewinst volgt **2...Pf4 3.Dd4 axb5 4.Dxf4**. Deze variant laat zien waarom ook het paard zich moet opofferen, want anders staat zwart pat.

❖ Probleem 5

Wit geeft mat in vier

M. Zucker, Dt. Schachverband, 1977

1.Tbb7 (dreigt Pb6) **...Pd2+ 2.Kg3 Pc4 3.Kxh3 P~ 4.Pb6**. Het grappige aan deze optisch symmetrische stelling is dat de zwarte pionnen de illusie verbreken. Want **1.Tdb7?** is niet correct wegens **1...Pg5 2.Kf2 Pe6 3.Kxf1 c4!**

❖ Probleem 6

Wit geeft mat in zeven

T. Nissl, Denken und Raten 1932

Een mooie probleemstelling met natuurlijk tempodwang. **1.Tf8 Kb2 2.Tb8+ Ka1 3.Lb7 Kb2 4.Lg2+ Ka1 5.Kc2 hxc2 6.Tg8 g1(D) 7.Txg1**

Studies

(pag. 25)

❖ Studie 1

H. Mattison, 1913

1.a4+ (Het eindspel na **1.Txc5+? Kxc5 2.Lg5 Kc4 3.Kf3 Kb3** is kansloos.) **1...Kb6 2.Lf2 c1D 3.Txc5 Dxc5 4.Kh1! Dxf2 pat**

❖ Studie 2

A.A. Troitzky, 1927

1.c6 b2 2.c7 b1D 3.c8D+ Ka7 4.Dc7+ Ka8 5.Lg2+ Le4 6.Dh7! Dit heet een kruispenning. **6...Kb8 7.Lxe4** En wint.

❖ Studie 3

N. Kralin, 1977

1.e7 Lh3 [1...Lc6+ 2.Kd8 Kf7 3.Kc7=] **2.Kd8 Pc6+ 3.Ke8 Pd4** [3...Pe5 4.Kd8 Pf7+ 5.Kc7!]=] **4.Kd8 Pe6+ 5.Kd7** [Niet 5.Ke8? Lg4 6.Kd7 Pg7+ 7.Kd8 Lh5+!] **5...Pg7+ 6.Kd8 Kf7 7.e8D+ Pxe8 pat**

❖ Studie 4

A.A. Troitzky, 1906

1.Lb4 Lg5 2.Ld2! Lxd2 3.e7 c1D+ 4.Kd7 Zwart heeft geen schaakjes.